

Keski-Suomen järjestökysely 2026

Toimintamahdollisuuksia ja kehittämistä

Elisa Karjalainen
Daniel Aho

Keski-Suomen järjestökysely 2026

Toimintamahdollisuuksia ja kehittämistä

Elisa Karjalainen
Daniel Aho

KYT julkaisut, osa 4

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry
Jyväskylä
2026

©Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry sekä kirjoittajat

ISBN 978-952-68724-8-3 (PDF)

ISSN 2736-8270 (verkkojulkaisu)

Taitto: Matti Tervaniemi

Sisältö

Esipuhe 7

1.1 Keskisuomalaiset järjestöt yleisesti 10

1.2 Kyselyn toteutus 10

2 Kyselyn tulokset 13

2.1 Resurssit 13

2.2 Osallistuminen 18

2.2.1 Jäsenmäärä 19

2.2.2 Vapaaehtoisten määrä 21

2.2.3 Työntekijät 23

2.3 Yhteistyö 25

2.3.1 Keski-Suomen Järjestöareena sekä Järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä 25

2.3.2 Julkiset yhteistyökumppanit 27

2.3.3 Yhteistyö kunnan kanssa 28

2.3.4 Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa 30

2.3.5 Lähellä.fi ja verkkopalvelut 33

2.4 Kehittäminen 33

3 Tulevaisuus ja muutos 37

Kyselyn kehitysideat 41

Lähteet 42

Keski-Suomi
22 kuntaa,
1 hyvinvointialue,
yli 5200 järjestöä

Esipuhe

Hyvä lukija,

Silmäilet Keski-Suomen järjestökyselyä vuosimallia 2026. Kyselyn tavoitteena on ollut nostaa esille, mitä keskisuomalaiselle järjestökentälle kuuluu tänään, mitkä asiat ovat järjestöillemme tärkeitä ja millainen yhteistyö näitä hyödyttää. Kiristyneessä järjestökentän taloustilanteessa järjestökyselyn ideana on ollut etenkin järjestöjen tulevaisuuden kannalta tärkeiden kehitysideoiden kerääminen suoraan toimijoilta itseltään.

Kansalaisjärjestöillä on yhteiskunnalle ja yksilöille sekä välineellistä arvoa että itseisarvoa. Välineellisesti kansalaisjärjestöt lisäävät ihmisten hyvinvointia tarjoamalla osallistumisen ja vapaaehtoistoiminnan paikkoja, vertaistukea, yhteisöllisyyttä sekä matalan kynnyksen apua. Näiden lisäksi järjestöt tuottavat monipuolisia palveluja muun muassa kulttuurin, liikunnan, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen aloilla. Kansalaisjärjestöt edistävät kestäväää kehitystä ja lisäävät kansalaisten luottamusta yhteiskuntaan. Itseisarvoisesti kansalaisjärjestöt ovat oleellinen osa demokratian toteutumisesta. (Oikeusministeriö, 2024.) Ne pitävät yllä yhteisten arvojen toteutumista, tukevat paikallista toimijuutta sekä organisoituvat ja vaikuttavat (Mäenpää, ym., 2025).

Kansalaisjärjestöistä on puhuttu vallan vahtikoirana ja vastavoimana, mikä tarkoittaa, että kansalaisjärjestöt edustavat kansalaisia tavalla, joka voi kritisoida ja puuttua demokratian muiden elinten toimintaan (Mäenpää, ym., 2025). Järjestöt pitävät yllä vapaaehtoisuuden arvoja toimimalla välittäjäorganisaationa kansalaisten ja julkisten instituutioiden ja poliittisten prosessien välillä. Ne nostavat esiin identiteettejä, kokemuksia ja intressejä julkiseen keskusteluun. (Ruuskanen, Selander & Anttila, 2013.) Nämä järjestökentän roolit ovat merkittäviä aktiivisessa ja terveessä demokraattisessa yhteiskunnassa. Järjestöt kykenevät tavoittamaan ja aktivoimaan muutoin mahdollisesti sivuun jääviä henkilöitä sekä painottamaan julkisuudelta potentiaalisesti piiloon jääviä teemoja.

Hyvinvointivaltion ollessa monenlaisten muutospaineiden alla myös järjestöjen rooli on murroksessa. Huolet demokratian ylläpidosta, poliittisten järjestelmien vakauttamisesta, elävän yhteisöllisen kulttuurin ylläpidosta ja rahojen riittävydestä tuovat monenlaisia haasteita. Näiden haasteiden ratkaisussa järjestöjen asema nähdään usein merkittävänä. (Matthies, 2007.) Lisäksi kokonaisturvallisuuden ja globaalien ympäristökriisien aiheuttamat huolet korostavat järjestöjen roolia yhteiskunnan kriisinkestävyyden vahvis-

tajana. Järjestöt edustavat paikallisten ihmisten kokemusta. Paikallisella tasolla laajemmat yhteiskunnalliset ilmiöt näyttäytyvät konkreettisina arkisen elämän sopeutuksina ja muutoksina. Siksi on luonnollista, että järjestöihin suhtaudutaan monikerroksisten ongelmien ja muutosten ratkaisijana. (Mäenpää, ym., 2025.)

Suomalaisilla järjestöillä on hankalistakin puitteista huolimatta hyvät lähtökohdat tehdä vaikuttavaa työtä. Suomessa on historian koulutetuin väestö sekä mitä parhaimmat kommunikaation ja järjestäytymisen välineet. Suomessa yhteisistä asioista välitetään ja toisten auttaminen on yleistä sekä arvostettua. Suomalaiset luottavat viranomaisiin kansainvälisesti vertailtuna enemmän kuin muissa maissa. Toisaalta on tiedostettava, että luottamusta rakennetaan joka päivä viranomaisten ja kansalaistoimijoiden kohtaamisissa, eikä hyviä lähtökohtia pidä ottaa annettuina. (Mäenpää, ym., 2025.) Näiden lähtökohtien eteen on siis tehtävä joka päivä töitä. Tämä kysely vastaa Keski-Suomen osalta, miten järjestöt kokevat oman toimintansa ja mitä ne tarvitsevat jatkaakseen tärkeää sekä monipuolista rooliaan.

Kiitos jokaiselle kyselyyn vastanneelle ja kyselyä omille verkostoilleen jakaneille osallistujille. Ilman vastaajia kyselyä ei olisi voinut toteuttaa. Ja kiitos sinulle hyvä lukija. Tässä sinulle tietoa siitä, mitä #linjoilla puhutaan.

Antoisia lukuhetkiä!

Keski-Suomen järjestökyselyn 2026 ovat toteuttaneet yhteiskuntatieteiden maisterit Elisa Karjalainen ja Daniel Aho. Karjalainen vastasi aineiston keruusta, kyselyn viestinnästä ja markkinoinnista sekä tuloksien alustavasta yhteenvedosta. Aho editoi tekstiä ja vastasi lopullisen raportin viimeistelystä.

1 Johdanto

Keski-Suomen järjestökysely on osa Maakuntien verkostojärjestöjen yhteistä järjestökyselyä. Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta kokoaa maakunnallisista järjestökyselyistä valtakunnallisen koonnin. Kansallisissa keskusteluissa korostuvat usein isojen järjestöjen asiat ja pienemmät paikalliset toimijat pääsevät harvoin ääneen. Yhteisellä kyselyllä myös pienempien maakuntien ja kuntien tarpeet voidaan nostaa esiin. Vuonna 2026 on yhä tärkeämpää, että järjestöjä koskevassa päätöksenteossa huomioidaan niiden moninaisuus – järjestöihin kohdistuneet leikkaukset ovat tehneet tuskalaksi etenkin uusien toimijoiden toiminnan ja hankkeiden muodostuksen (Oikeusministeriö, 2024). Tämä kysely on kolmas Keski-Suomessa toteutettu järjestökysely. Edelliset toteutettiin vuosina 2018 ja 2023. Kyselyn tarkoituksena on tarttua kehittämiskohtiin ja tuottaa tietoa vaikuttamistyötä varten. Jatkuvuuden ja vertailun kannalta onkin olennaista, että järjestökysely tuotetaan samankaltaisena tietyin väliajoin.

Keski-Suomen järjestökyselyn toteuttaa Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki (KYT). Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen muodostavat kaksi yhteisöä: Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki -osuuskunta ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry on maakunnallinen verkostojärjestö, joka tukee keskisuomalaista järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sekä vahvistaa sosiaalista kestävyyttä. KYT-järjestöpalvelut on osa KYT ry:tä. KYT-järjestöpalvelut tukee, neuvoa ja kouluttaa keskisuomalaisia yhdistyksiä sekä yhdistää niissä toimivia ihmisiä. KYT-järjestöpalvelut palvelee yleishyödyllisiä yhdistyksiä ja yhteisöjä, joiden toiminta liittyy ihmisten hyvinvointiin – keskisuomalaisten terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. (KYT.fi, Mikä KYT.) KYT-järjestöpalvelut vastasi tämän kyselyn toteuttamisesta.

Keski-Suomen järjestökyselyyn saatiin yhteensä 204 vastausta. Kyselyyn vastasivat monen alan järjestöt ympäri maakunnan. Kyselyn tulokset eivät poikkea suuresti edellisistä kyselyistä: järjestöjen toiminta on edelleen moninaista, perustuu usein vapaaehtoisuuteen ja yleisimpänä yhteistyökumppanina toimii oma kunta. Kehitysehdotuksissa korostuu taloudellisen avustuksen merkitys. Ilman rahallisia resursseja toiminnan jatkaminen on haasteellista. Kehitysideoissa tärkeänä koetaan yhteistyön jatkuminen julkisten toimijoiden sekä muiden yhdistysten kanssa. Etenkin hyvinvointialueen kanssa käytävä yhteistyö voi järjestöjen mukaan vielä syventyä. Tärkeää järjestöille on myös heidän työnsä arvostaminen julkisessa keskustelussa. Arvostus ja merkityksellisyys ovat elinehtoja järjestötoiminnan mo-

tivaation ylläpitämiselle, uusien jäsenten rekrytoinnille sekä yhteistyön ja tuen jatkumiselle. Tulevaisuuden kannalta yhä jatkuvat leikkaukset asettavat järjestöt uuteen tilanteeseen, ja vastauksissa esiintyy huoli toiminnan jatkuvuudesta.

1.1 Keskisuomalaiset järjestöt yleisesti

Keski-Suomessa toimii vuonna 2026 yli 5000 järjestöä, yhdistystä, säätiötä ja seuraa, joiden arjessa on mukana merkittävä määrä toimijoita ja osallistujia. Tässä kyselyn koonnissa käytetään termejä järjestö ja yhdistys synonyymeinä kuvaamaan kaikkia järjestöjä, yhdistyksiä ja seuroja. Paikallista järjestökenttää ei voi kuvailla yhdenmukaiseksi. Järjestöjen koot, rakenteet ja toimintamallit, samoin kuin haasteet ja ratkaisutkin, vaihtelevat. Toimintaa on laajalla skaalalla eri sektoreilla. Järjestöt operoivat sosiaali- ja terveysalalla sekä kulttuurin, urheilun, liikunnan ja luonnonsuojelun parissa. Järjestötoimintaa on myös ammattiliittojen ja kyläyhdistysten muodossa. Osan toiminta on hyvin paikallista perustuen vapaaehtoistoimintaan. Toisista taas löytyy palkattuja työntekijöitä ja resursseja sekä toimintaa on laajoissa yhteistyöverkostoissa. Järjestökentän moninaisuuden takia paikallisen ja suoraan järjestöiltä kerätyn tiedon merkitys korostuu. Järjestöt, joilla on enemmän resursseja, palkattua henkilökuntaa ja kehittämishankkeita, pysyvät keräämään toiminnastaan tietoa systemaattisemmin. Tämän kyselyn tarkoituksena on tavoittaa myös ne järjestöt, joilla ei ole näitä resursseja.

Järjestöjen toimintaympäristöön vaikuttaa valtioneuvoston kansalaisjärjestöstrategia (2024), joka määritetään kunkin hallituskauden ajaksi. Tällä hetkellä voimassa on kauden 2023–2027 strategia. Strategian tavoite on kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittäminen. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa, kehittää kansalaisjärjestöjen valtionavustustoimintaa sujuvammaksi sekä purkaa kansalaisjärjestöjä koskevaa byrokratiaa. Kaiken kaikkiaan strategia korostaa kansalaisyhteiskuntapolitiikan tietoperustaa ja yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa. Tämä sisältää tavoitteen lujittaa kansalaisjärjestöjen kokemusta tulla aidosti kuunnelluiksi, ei vain kuulluiksi. (Emt., 2024.)

1.2 Kyselyn toteutus

Kysely pohjautuu Maakuntien verkostojärjestöjen kyselypohjaan. Kysely toteutettiin siirtämällä pohja Google Formsiin ja muokkaamalla muutamat alueelliset kysymykset Keski-Suomea koskeviksi. Kyselyä levitettiin KYTin verkostoissa, sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla, Jyväskylän ja Laukaan järjestöilloissa paikan päällä, erilaisilla järjestöverkostojen sähköpostilistoilla

sekä KYTin uutiskirjeessä. Keski-Suomen järjestökyselyn teemaksi valikoitui #linjoilla. Ideana oli nostaa esiin, millaisia aiheita keskisuomalaiset järjestöt haluavat tuoda kansalliseen vuoropuheluun. Tämän vuoksi puhelin- ja internetyhteyksiä korostava graafinen ilme poimittiin järjestökyselyn markkinointiin. Kohderyhmänä olivat kaikki järjestöt, yhdistykset ja seurat Keski-Suomen alueella. Vastausaikaa järjestöillä oli 20.4.–31.5., ja sitä lisättiin toukokuun lopulla vielä 10.6. asti. Kesäkuussa markkinointia tehostettiin, sähköpostilistoja hyödynnettiin uudelleen ja järjestöihin otettiin yhteyttä myös henkilökohtaisesti sähköpostilla tai puhelimitse. Vuonna 2023 toteutettu kysely oli auki 3,5 kuukautta, ja vuoden 2018 kysely oli auki noin puolitoin kuukautta. Vastauksia kyselyyn vuonna 2026 saatiin yhteensä 204. Edelliseen kyselyyn vastauksia saatiin 226 ja vuoden 2018 kyselyyn 270 vastausta. Tämän vuoden vastauksien määrä on siis hieman aikaisempia kyselyjä pienempi.

Kyselyn analysointiin käytettiin sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä. Avoimet kysymykset analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jolla voidaan analysoida kirjoitettuja, kuultuja ja nähtyjä sisältöjä. Sisällönanalyysin metodin mukaisilla keinoilla tässä kyselyssä edettiin datan analyysissa seuraavaisilla vaiheilla: päätös siitä, mistä datassa ollaan kiinnostuneita, aineistoon tutustuminen ja muistiinpanojen teko tämän pohjalta, merkittyjen asioiden kerääminen yhteen ja erilleen muusta datasta, pelkistäminen, alaluokkien muodostaminen, yläluokkien muodostaminen, kokoavan käsitteen muodostaminen ja lopulta raportointi. Sisällönanalyysin antamalla menetelmällä kyselyn vastauksia ei vain järjestetä ja todeta, että näin vastattiin, vaan sisällönanalyysillä vastauksista voidaan tehdä päätelmiä ja analyysia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Kyselyn ideana ei ole vain vastausten kerääminen vaan tiedon käyttäminen, ja siksi sen huolellinen analysointi on tärkeää.

Kysely ei voinut tavoittaa jokaista järjestöä niiden suuren määrän vuoksi. Määrällisiin kysymyksiin ei voi soveltaa tutkimusmetodeja, sillä otos ei ole tilastollisesti merkitsevä. Tällä tarkoitetaan sitä, että kyselyyn on vastannut niin hajanainen ja pieni määrä järjestöjä, ettei määrällisesti näistä voi tehdä yleistystä. Vähäisen datan vuoksi kyselyn vastauksia ei voida analysoida kunnittain tai aloittain, eikä vastausten voida ajatella edustavan kaikkia keskisuomalaisia järjestöjä. Jos kyselyn toteuttamiselle olisi enemmän resursseja, kuten aikaa, olisi tiedon voinut ajatella olevan edustavampaa. Laadullisen tutkimuksen kannalta tämä ei ole ongelma – kyselyllä ei luoda yleistyksiä koko keskisuomalaisesta järjestökentästä vaan käytetään dataa edustavana äänen nostona, joka kertoo jostain yhtä tärkeästä osasta kenttää kuin kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Kaikki vastaukset määrällisiin ja laadulli-

siin kysymyksiin ovat kyselyn kannalta kuitenkin tärkeitä. Kyselyllä pystytään nostamaan kuulluksi vastattujen ajankohtaiset asiat, toimintamallit sekä tulevaisuuden toiveet.

Raportissa tarkastellaan, millaisia järjestöjä Keski-Suomessa on tänä vuonna ja käydään tulokset läpi neljään aihealueeseen jaettuna. Nämä kyselyn pohjalta luodut aihealueet ovat resurssit, osallistuminen, yhteistyö ja kehittäminen. Näiden sisältö on seuraavanlainen:

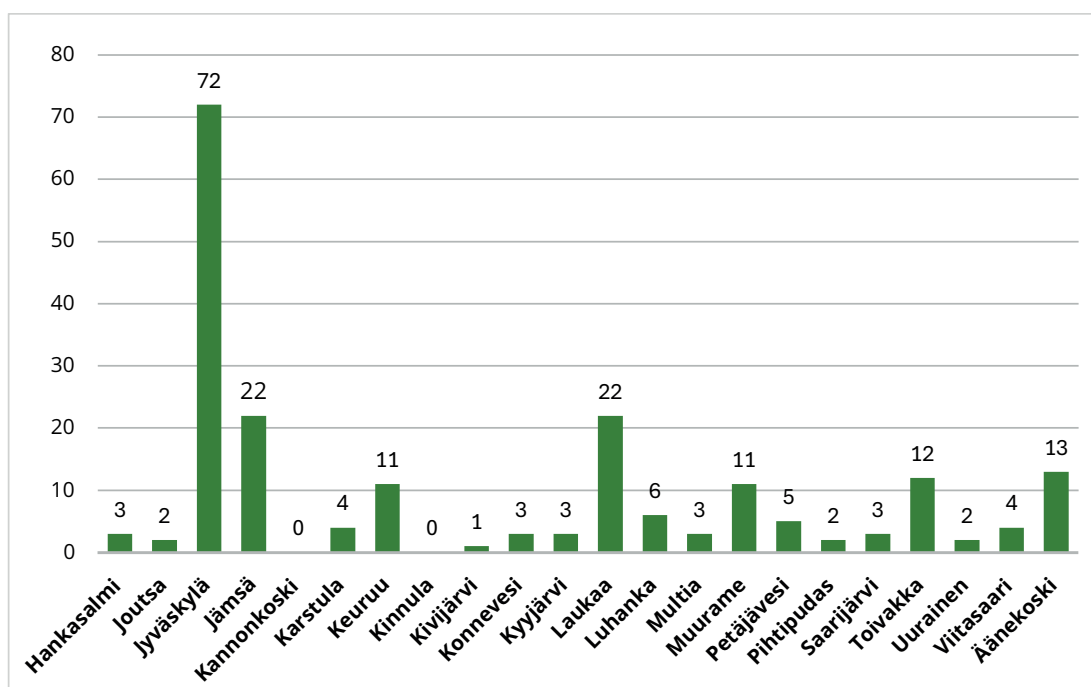
- Resurssit-kappale käsittelee toiminnan edellytyksiä. Kappaleessa tutkitaan, mikä on yhdistysten sijainti, toiminta-alue, toimiala, talous ja toimitilat.
- Osallistuminen-kappale käsittelee, ketkä toimivat yhdistyksissä ja mikä tekee osallistumisesta tärkeää. Kappaleessa tutkitaan, paljonko henkilöitä yhdistysten toimintaan osallistuu jäsenenä, vapaaehtoisina ja työntekijöinä. Kappaleessa tutkitaan myös, miten määrät ovat muuttuneet ja mikä on vaikuttanut osallistumiseen.
- Yhteistyö-kappale käsittelee yhteistyötä muiden järjestöjen, paikallisten toimijoiden, kuntien ja hyvinvointialueen kanssa. Kappaleessa tutkitaan, millaista yhteistyötä näiden toimijoiden kanssa jo on ja miten tätä voisi kehittää.
- Kehittäminen-kappale käsittelee kysymyksiä siitä, millaista tukea järjestöt kokevat tarvitsevänsä jatkossa sekä miten he jo kehittävät ja voisivat kehittää tulevaisuudessa toiminnallaan yhdenvertaisuutta.

Raportin lopussa käsitellään tulevaisuutta: mitä opimme tulosten pohjalta ja mitä kyselyn vastauksilla tulee tehdä. Lopussa pohditaan sitä, miltä tulevat vuodet näyttävät järjestöjen kannalta.

2 Kyselyn tulokset

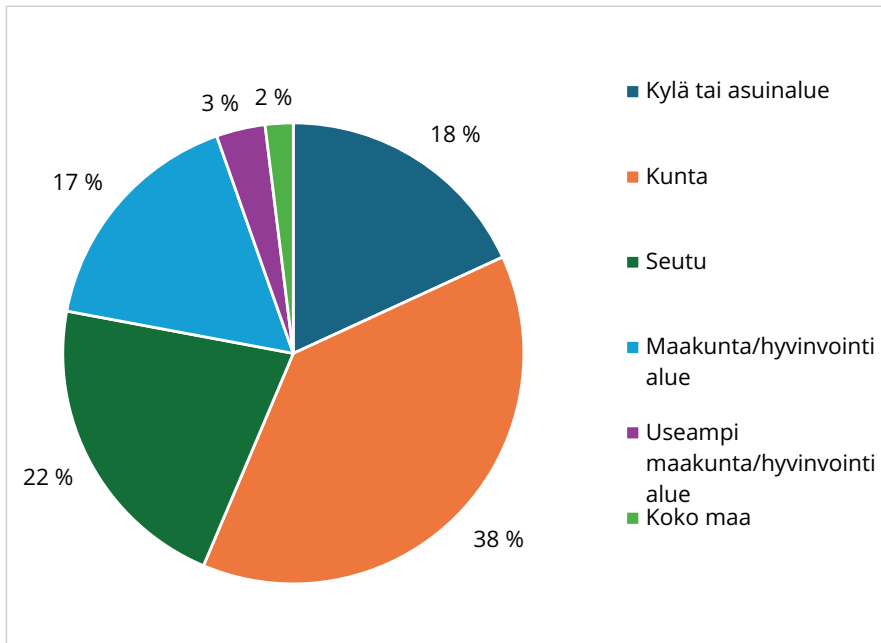
2.1 Resurssit

Järjestöillä käytettävissä olevien resurssien kartoittaminen ja niiden vertaaminen kolmen vuoden takaiseen kyselyyn antaa katsauksen järjestökentällä vallitseviin olosuhteisiin sekä niiden mahdollisiin muutoksiin. Keski-Suomen järjestökysely tavoitti järjestöjä ympäri maakunnan (kuvio 1). Vastauksia saatiin kaikkiansa 204, ja niissä korostui eniten väkiluvultaan suurimmat kunnat. Vastauksia saatiin 72 kappaletta Jyväskylästä, 22 Jämsästä, 22 Laukaasta, 13 Äänekoskelta, 12 Toivakasta, 11 Muuramesta sekä 11 Keuruulta. Valitettavasti yhtäkään järjestöä ei tavoitettu Kannonkoskelta tai Kinnulasta.

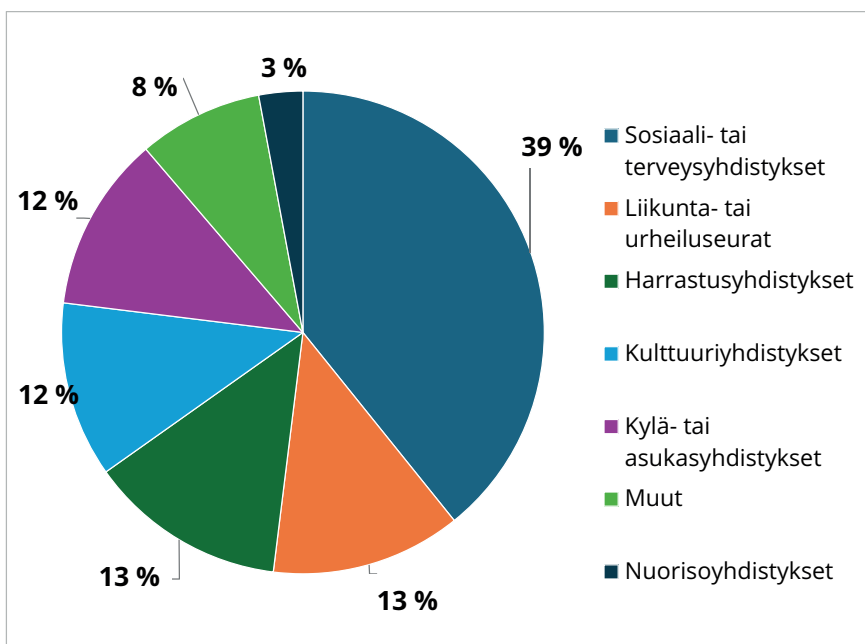

Kuvio 1 – Yhdistyksen kotikunta

Kyselyyn vastanneet järjestöt toimivat useilla eri toimialueilla (kuvio 2). Suurin osa järjestöistä toimii oman kunnan tai kunnan sisälle sijoittuvan kylän alueella. Vain harva järjestöistä operoi valtakunnallisella tasolla. Tulokset peilaavat pääosin edellisen kyselyn havaintoja. Ainoana poikkeuksena mainittakoon seudun osuuden pieni suhteellinen nousu. (Uusitalo, 2023.) Pienet paikallisyhdistykset ovat täten kyselyn keskeisin vastaajajoukko.

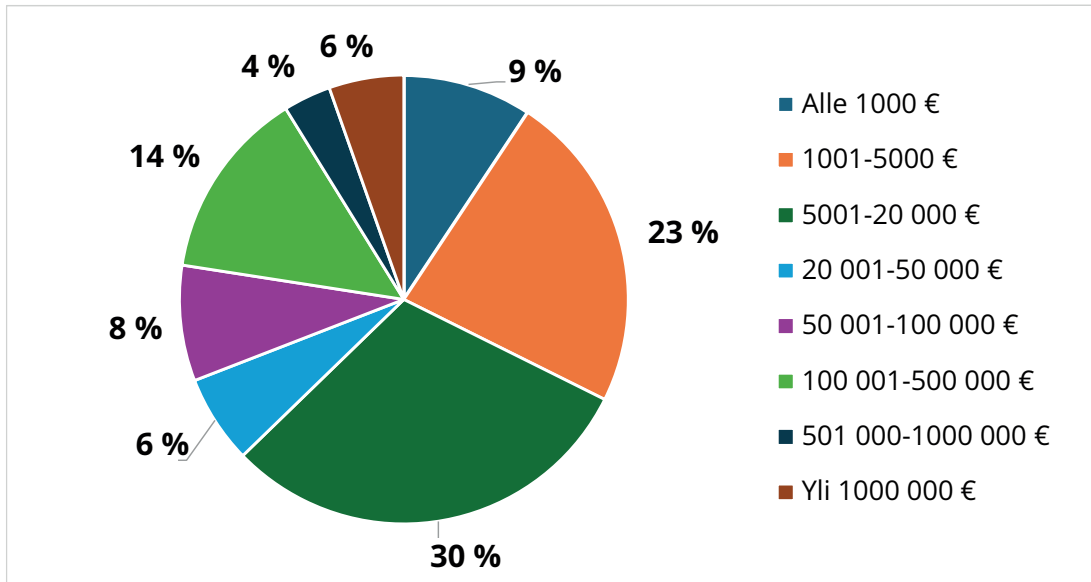
Kuvio 2 – Yhdistyksen pääasiallinen toimialue

Kuvio 3 - Toimiala

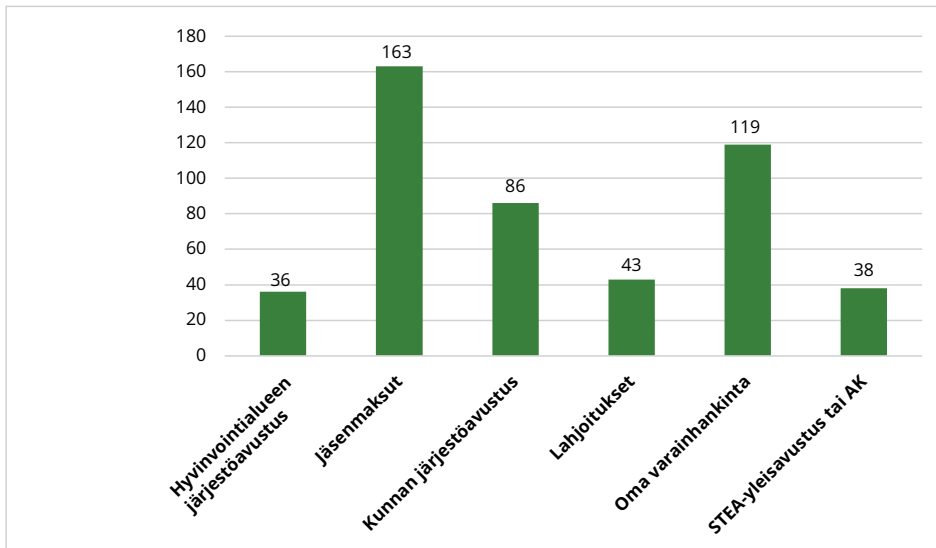
Toimialoittain jaettuna (kuvio 3) selkeästi suurin osa (39 %) vastanneista järjestöistä on sosiaali- tai terveysyhdistyksiä. Liikunta- tai urheiluseuroja, harrastusyhdistyksiä, kulttuuriyhdistyksiä ja kylä- tai asukasyhdistyksiä on kaikkia suunnilleen saman verran, noin 12–13 % kutakin. Suuria muutoksia ei ole havaittavissa siinä, miten järjestöt ovat toimialoihin jakautuneet. Sote-järjestöjen suhteellinen määrä on pysynyt samana verrattuna kolmen vuoden takaiseen, kun taas kylä- ja asukasyhdistyksen osuus on hieman pienentynyt (Uusitalo, 2023).

Kyselyssä kartoitettiin toimintojen ja palveluiden roolia kunkin yhdistyksen toiminnassa. Yhteensä 30 valittavana olleesta toiminnosta merkittävimmät roolit olivat vapaaehtoistoiminnalla, säännöllisillä tapahtumilla ja harrastustoiminnalla, joiden merkitys koetaan suureksi noin puolella vastaajista. Muut huomattavat roolit olivat virkistystoiminnalla, ohjauksella ja neuvonnalla, vaikuttamistoiminnalla sekä kerho- ja ryhmätoiminnalla.

Kuvio 4 – Yhdistyksen kokonaiskulut edellisessä tilinpäätöksessä

Kokonaiskulut yhdistyksillä ovat pääasiassa verrattain pieniä (kuvio 4). Suurin osa toimijoista toimii alle 20 000 euron budjetilla ja merkittävä osa alle 5000 euron budjetilla. Samalla hieman vajaalla neljäsosalla vastanneista vuosittainen budjetti ylittää 100 000 euroa ja kuudella prosentilla 1 000 000 euroa. Järjestöjen taloudellisissa resursseissa on siis mainittavia eroja. Kyselyn perusteella järjestöt operoivat pitkälti samansuuruisen budjettien alla kuin kolme vuotta sitten (Uusitalo, 2023). Yhdistysten yleishyödyllisen toiminnan tärkeimmät rahoituslähteet ovat jäsenmaksut ja oma varainhankinta. Muita tärkeitä rahoituslähteitä ovat kunnan järjestöavustus, lahjoitukset, STEA-yleisavustus tai ns. AK-avustus ja hyvinvointialueen järjestöavustus (kuvio 5).

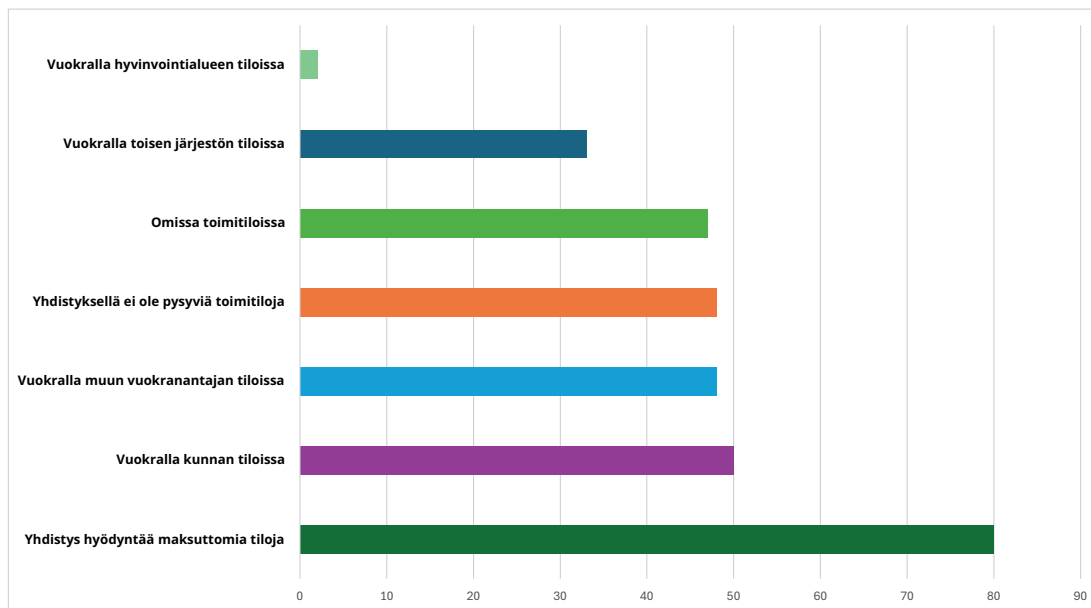

Kuvio 5 – Tärkeimmät rahoituksen lähteet

Nykyisen hallituksen kansalaisjärjestöstrategiassa linjataan, että tavoitteena on vahvistaa kansalaisjärjestöjen oman varainhankinnan edellytyksiä (Oikeusministeriö, 2024). Vastauksissa oma varainhankinta, jäsenmaksut sekä lahjoitukset ovatkin jo tärkeitä rahoituksen lähteitä. Myös edellisessä vuoden 2023 kyselyssä jäsenmaksut ja oma varainhankinta olivat suurimmat rahoituksenlähteet, mutta suhteessa vieläkin merkittävämmät kuin tänä vuonna (Uusitalo, 2023). Oma varainhankinta korostuu monien järjestöjen operoidessa pienellä budjetilla sekä ilman palkattuja työntekijöitä.

Useimmat järjestöt toimivat vapaaehtois pohjalta ja rahoittavat toimintaansa kokonaan ilman valtionavustuksia. Ne rahoittavat toimintansa jäsenmaksuilla, muilla avustuksilla, tuilla tai omalla varainhankinnalla ja yritysyhteistyöllä. Valtionavustuksia jaetaan kansalaisjärjestöille vuosittain noin 800 miljoonaa euroa. Valtionavustukset edellyttävät yhdistykseltä toimivaa hallitusta ja tuloksellisuutta. Ulkopuolisen rahoittajan säädelyssä vaatimuksia on vaarana, että järjestön oma mandaatti unohtuu ja rahoittaja ohjaa järjestöjen toimintaa. Järjestöt ovat kokeneet, että rahoitukseen vaaditut vaatimukset ja velvollisuudet ovat kasvaneet lähivuosina (Oikeusministeriö, 2024). Olisi kiinnostavaa selvittää jatkossa, miten järjestöt kokevat heidän rahoituslähteiden vaikuttavan toimintaansa.

Keskisuomalaiset järjestöt hyödyntävät toiminnassaan erilaisia toimitiloja (kuvio 6). Noin kolmasosa vastanneista kertoo hyödyntävänsä maksuttomia tiloja. Merkittävä osa järjestöistä olivat vuokralla joko kunnan tai muun vuokranantajan tiloissa. Ilman pysyviä toimitiloja operoivia järjestöjä oli käytännössä yhtä paljon kuin omissa toimitiloissa toimivia. Vain kaksi järjestöä vastaa hyödyntävänsä hyvinvointialueen tiloja. Kaikkienensa siis toimitiloja hyödynnetään varsin monipuolisesti.

Kuvio 6 – Toimitilat

Suurin osa vastanneista on tyytyväisiä nykyisiin toimitiloihinsa, eikä tässä ole tapahtunut suurta muutosta verrattuna edelliseen kyselyyn (Uusitalo, 2023). Yhteistyötä ja yhteiskäyttöä on monissa yhdistyksissä vastausten mukaan myös viime vuosina kehitetty ja tämä toimii hyvin. Ne vastaajat, jotka kokevat toimitilansa riittämättömiksi, esittävät epäkohdiksi etenkin toimitilojen koon, saatavuuden tai laadun sopimattomuuden suhteessa toimintaan. Lisäksi ongelmina ovat tilojen monikäyttöisyyden haasteet, hinta ja esteellisyys. Toimitiloja välttämättä ei ole alueella tai ne ovat riittämättömät suhteessa käyttäjien määrään. Haasteet toimitilojen saatavuuden kanssa tarkoittavat toiminnan vähentymistä, minkä takia toimitilojen toimivuuden merkitys on järjestöille suuri.

Kyselyssä kartoitettiin kehitysideoita tilojen yhteiskäyttöä koskien. Yhtenä keskeisimmistä nähdään ennen kaikkea yhteistyön lisääminen kaupungin, kunnan, hyvinvointialueen tai muiden yhdistysten kanssa. Kylällä, kaupungilla tai monilla yhdistyksillä voisi vastaajien ehdotusten mukaan olla yhteinen toimitila, jossa yhteisillä säännöillä ja sopimuksilla jaettaisiin toimiaikoja eri käyttäjille sopiviin ajankohtiin. Kehitysideoissa toistuvat tilojen käytänteiden kehittäminen, kuten avoimempi tiedottaminen, markkinointi ja yhteisen sähköisen kalenterin hyödyntäminen. Lisäksi nähdään, että tarvikkeita sekä välineitä voitaisiin jakaa toimijoiden kesken. Myös valtakunnalliset järjestötoimijat pyrkivät hyödyntämään yhteisiä paikallisia tiloja. Toimitilojen yhteiskäytöllä nähdään olevan taloudellinen etu – vuokraa tai välineitä ei tarvitsisi maksaa yksin. Pidempiaikaisten sopimusten solmiminen tilojen käytöstä säästäisi aikaresursseja ja takaisi toiminnan jatkuvuuden. Yhteis-tilojen hyödyntäminen korostuu vastauksissa myös arvona. Kun toimintaa

järjestetään yhteisissä tiloissa, voi kohtaaminen johtaa myös muunlaiseen yhteistyöhön, mikä koetaan arvokkaaksi. Jotta toimitiloja voitaisiin jatkossa käyttää kehitysehdotusten mukaisesti, näkevät vastanneet oman aktivoitumisen lisääminen tärkeänä. Tarvittaisiin mahdollisesti myös jokin nimetty henkilö koordinoimaan yhteistä toimintaa. Vastauksissa korostuu kuitenkin huoli niukkojen resurssien vaikutuksesta kehittämiseen. Jos kaikki aika ja raha menee toiminnan arjen pyörittämiseen, on kehittämiselle vaikeaa löytää mahdollisuuksia.

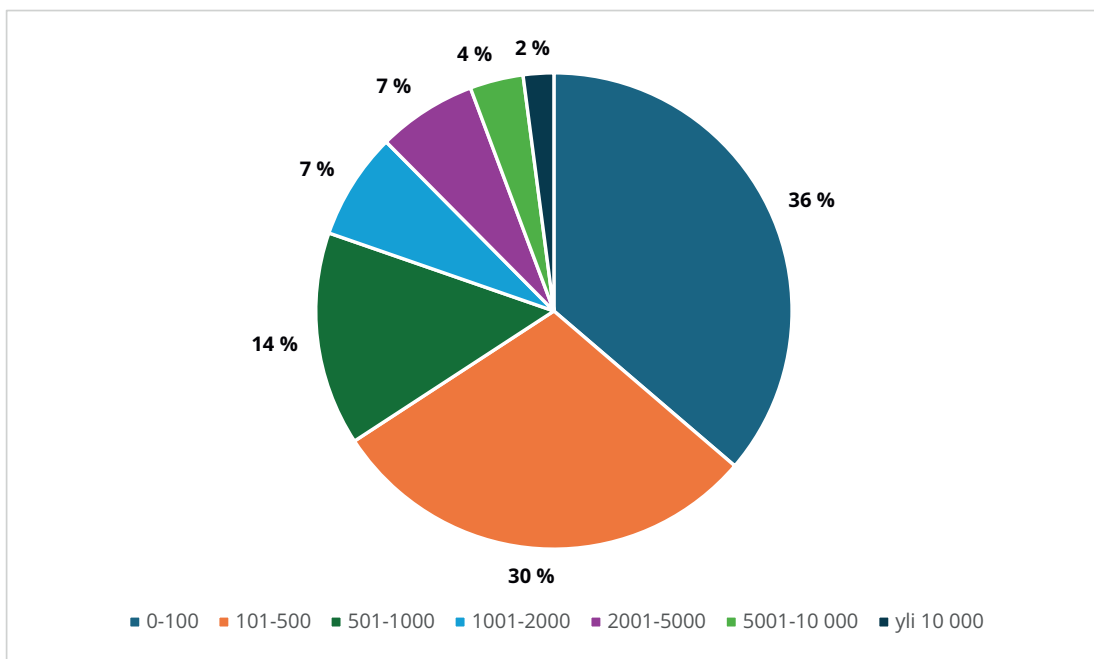
2.2 Osallistuminen

Järjestöjä ei olisi ilman ihmisiä, jotka osallistuvat yhdistystoimintaan. Osallistumista tutkimalla voidaan selvittää, miten vanhat jäsenet saadaan pysymään toiminnan parissa, miten toimintaan saadaan uusia mukaan ja mikä on toiminnan tila keski-suomalaisissa järjestöissä. (Alanko, ym., 2024.) Oikeusministeriön järjestöstrategiassa määritetään tavoitteeksi kannustaa kansalais- ja vapaaehtoistoimintaan. Oikeusministeriö tunnistaa, että vapaaehtoistoiminta nostaa yhteiskunnan kokonaishyvintä sen laskennallisen arvon ollessa ministeriön mukaan noin 3,2 miljardia euroa. Toimintaan sijoitetun summan arvioidaan tuottavan takaisin itsensä jopa kuusinkertaisesti. (Oikeusministeriö, 2024.) Yhdistyksen toimintaan osallistuminen voi käytännössä esimerkiksi tarkoittaa vapaaehtoisena, jäsenenä, luottamustoimijana tai muuten yhdistyksen järjestämissä aktiviteeteissa menossa mukana olemista.

Järjestöjen jäsenien osallistumisen ja vapaaehtoisuuden määrään vaikuttaa sekä sisäiset syyt, eli yhdistysten oma toiminta, että ulkoiset tekijät, joihin yhdistyksillä itsellään ei välttämättä ole mahdollisuutta vaikuttaa. Alangon (ym., 2024) tutkimus osoittaa, että on ainakin neljä tekijää, jotka vaikuttavat vapaaehtoistoiminnan vetovoimaisuuteen. Nämä tekijät ovat vapaaehtoistoiminnan muoto, vapaaehtoisten elämänvaihe ja toimijaryhmä, toiminnan maantieteellinen sekä niin sanottu henkinen sijainti ja toimintakulttuurit sekä kulttuurinen muutos. (Emt., 2024.) Yleisesti ottaen vapaaehtoisten ja jäsenten määrän lisääntymisen taustalla on kyselyn vastausten mukaan samanlaisia tekijöitä. Vapaaehtoistyön muotojen monipuolistuminen ja aikaisempaa suurempi saavutettavuus sekä joustavuus on ollut lisäämässä vapaaehtoisten määrää. Havainto vahvistaa Alangon (ym., 2024) tulosta toimintamuodon merkityksestä toiminnan vetovoimaisuuteen. Osa vastanneista on saanut avustusta toiminnan ylläpitämiseen, mikä on kasvattanut vapaaehtoisten osallistumismahdollisuuksia. Vapaaehtoisten määrä on noussut vastausten perusteella myös ihmisten halusta auttaa, vaikuttaa ja osallistua. Alangon (2024) tutkimuksen mukaan järjestöt voivat vaikuttaa toi-

minnan vetovoimaisuuteen. Järjestöt tunnistavat näitä keinoja, mutta tarvitsevat myös tukea saadakseen ihmisiä sitoutumaan toimintaan.

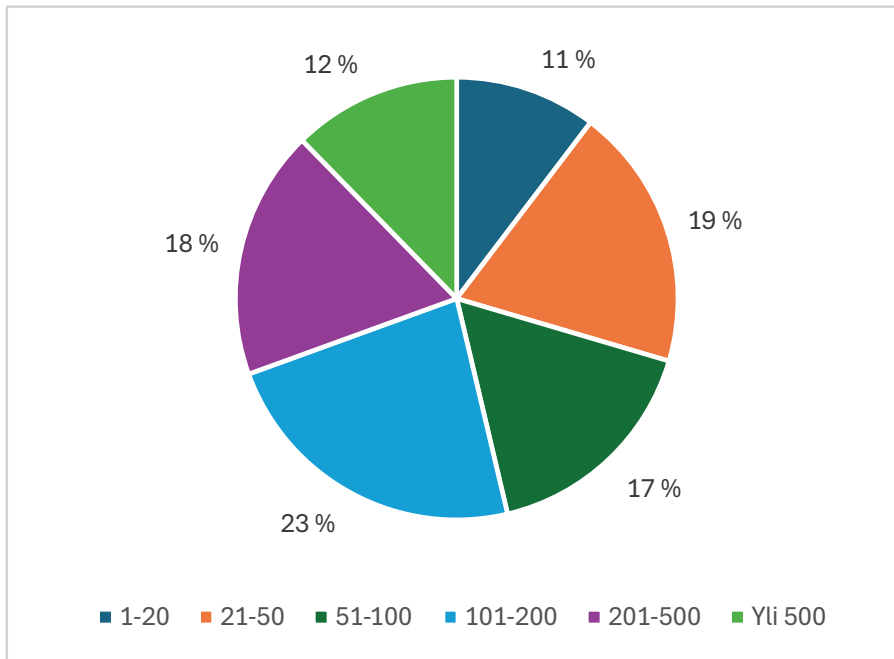
Kuvio 7 tarjoaa kokonaiskattauksen järjestöjen toimintaan osallistuneiden ihmisten määrään pitäen sisällään muun muassa vapaaehtoiset, jäsenet ja muut yhdistyksen järjestämässä toiminnassa mukana olleet henkilöt. Yhdistyksistä suurimman osan toimintaan kaikkienensa osallistui 0–100 ihmistä vuodessa, kun taas suurimmillaan muutaman yhdistyksen toiminnassa mukana oli kymmeniä tuhansia ihmisiä. Kyselyyn vastanneiden yhdistysten kesken 80 % arvioi toimintaansa osallistuneen yhdestä tuhanteen henkilöä viimeisen vuoden aikana.

Kuvio 7 – Vuoden aikana toimintaan osallistuneiden ihmisten määrä

2.2.1 Jäsenmäärä

Enemmistö keskisuomalaisista järjestöistä ovat vastausten perusteella jäsenmäärältään suhteellisen pieniä. Kyselyyn vastanneista alle sadan jäsenen järjestöjä on noin puolet järjestöistä. Määrät jakautuvat varsin tasaisesti kyselyssä käytettyihin luokkiin, eli Keski-Suomen järjestökentältä löytyy jäsenmäärältään monen kokoisia järjestöjä. Kuviossa 8 havainnollistetaan tarkemmin järjestöjen jäsenten määrän jakautumista.

Kuvio 8 – Yhdistysten jäsenten määrä

Puolet järjestöistä raportoi jäsenmääränsä pysyneen vakaana. Neljäsosalla järjestöistä jäsenmäärä kasvoi ja neljäsosalla jäsenmäärä pienentyi. Edelliseen kyselyyn verrattuna tilanne on vakaampi. Vuonna 2023 jopa 37 % järjestöistä raportoi niiden jäsenmäärän pienentyneen. (Uusitalo, 2023.)

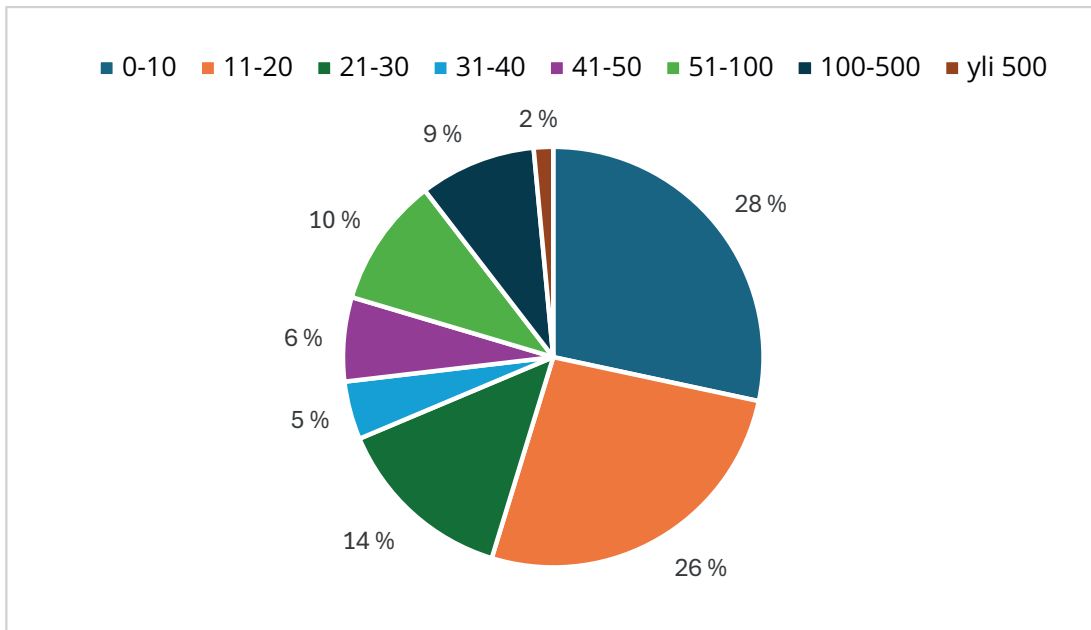
Jäsenmäärän mahdollinen pieneneminen johtuu vastaajien mukaan ainakin Suomen väestön ikääntymisestä ja ikärakenteen muutoksesta. Monissa yhdistyksissä jäsenet ovat keski-ikäistään eläkeikäisiä. Jäsenet sairastuvat sekä menehtyvät, samalla kun nuoremmat sukupolvet eivät näe osallistumista merkityksellisenä. Kyselyn havainnot tukevat tutkimuksien tuloksia, että elämänvaiheet vaikuttavat toiminnan vetovoimaisuuteen ja näkyvät järjestöjen vapaaehtoisten ikähaarukassa (Alanko, ym., 2024; ks. myös Mäenpää ym., 2025). Uusien jäsenten mukaan saamisen ja sitouttamisen vaikeuteen liittyy vastausten perusteella taloudellisten resurssien rajallisuus. Muun muassa henkilökohtainen rahallinen tilanne, korkeat jäsenmaksut sekä yleiset taloudelliset haasteet voivat karsia motivoituneitakin ihmisiä toiminnan ulkopuolelle. Ulkoisiin jäsenmäärän pientymisen syihin liittyy vastausten perusteella myös oman sektorin vetovoimaisuuden väheneminen. Osassa yhdistyksistä jäsenet ovat myös vaihtaneet toisiin harrastuksiin, isompiin järjestöihin tai muuton perässä muualle. Jäsenten koetaan vastauksissa olevan vähemmän sitoutuneita toimintaan. Vastaajat kertovat, että heillä ei myöskin itsellään ole ajallisia tai taloudellisia resursseja jäsenten sitouttamiseen. Samankaltaisia viitteitä hieman laajempaan kulttuurin muutokseen järjestötoiminnan vetovoimaisuuden taustalla on todettu myös tutkimuksissa (Alanko, ym., 2024).

Jäsenmäärän mahdollisen kasvamisen taustalla on kyselyn vastausten perusteella muun muassa sektorin toiminnan vetovoimaisuuden lisääntyminen. Kyseinen toiminta on voinut saada esimerkiksi julkisuudessa positiivista huomiota. Mielikuvien on tutkittu vaikuttavan järjestötoiminnan vetovoimaisuuteen, minkä vuoksi positiivinen puhe ja teot yhdistysten toimintaedellytysten kehittämiseksi olisivat tärkeitä. Silloin jäsenmäärät voisivat vielä jatkossakin pysyä samana tai jopa kasvaa. (Alanko, ym., 2024.) Julkisessa keskustelussa on kuitenkin tänä vuonna esiintynyt järjestöjen toiminnan merkityksellisyyttä kyseenalaistavia puheenvuoroja. Järjestökyseleyn vastanneet edustajat toivovatkin vastauksissaan, että heidän työnsä nähtäisiin taas positiivisemmassa valossa ja julkiseen keskusteluun nostettaisiin lisää tietoa järjestötoiminnan positiivisista vaikutuksista. Valtioneuvoston kansalaisjärjestöstrategiassakin tunnustetaan, että on tärkeää kannustaa ihmisiä järjestötoimintaan muun muassa purkamalla järjestöjä koskevia normeja ja pyrkimällä uudistamaan viranomaisten toimintatapoja tavoitteena kasvattaa vapaaehtoistoiminnan merkitystä (Oikeusministeriö, 2024).

Järjestöissä, joissa jäsenmäärä on noussut, nähdään tehokkaan viestinnän ja markkinoinnin tärkeys. Rekrytointiin on käytetty aktiivisesti aikaa, mikä on tuottanut tulosta. Alangon (ym., 2024) tutkimus osoittaaakin, että järjestöjen vetovoimaisuuteen voidaan vaikuttaa yhteisen toiminnan kehittämällä digitaalisten kanavien kautta, viestinnän sisältöjä ja näkyvyyttä parantamalla. Jäsenmäärän kasvun vastaajat selittävät myös johtuvan järjestöjen toiminnan tarpeellisuudesta, merkityksellisyydestä ja hyvästä laadusta. Laatuun on panostettu ja toiminta vastaa kohderyhmänsä toiveita. Järjestöjen vetovoimaisuuteen on todettu voitavan vaikuttaa myös järjestön roolia, sisältöä ja toimintatapoja kehittämällä, mitä nämä järjestöt ovat tehneet (Alanko, ym., 2024). Järjestön oma positiivinen taloudellinen tilanne on myös vaikuttanut jäsenmäärään positiivisesti. Osassa järjestöissä toiminta sujuu, hintoja on voitu laskea ja toiminta on tavoittanut uusia henkilöitä. Muutamassa järjestössä jäsenmäärän suureneminen on johtunut myös osaltaan järjestön uutuudesta, kun vakinaisempaa jäsenistöä ollaan vasta rakentamassa.

2.2.2 Vapaaehtoisten määrä

Monet järjestöt operoivat suhteellisen pienellä vapaaehtoisten määrällä. Hieman yli puolessa vastanneista yhdistyksistä vapaaehtoisia oli alle 20 ja 68 % yhdistyksistä alle 30 (kuvio 9). Joka viidennellä yhdistyksellä vapaaehtoisia oli yli 50. Käytännössä siis toiminta pyörii pääosin pienellä vapaaehtoisjoukolla mutta samaan aikaan suurimmilla järjestöillä vapaaehtoisten määrä on suhteessa huomattava.

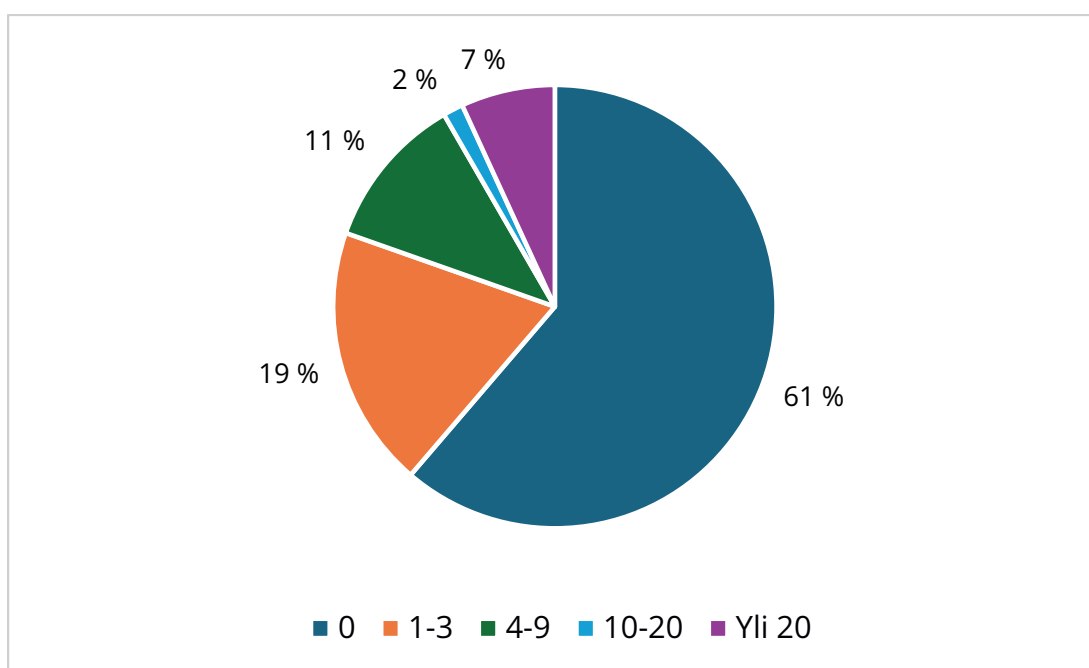
Kuvio 9 – Vapaaehtoisten määrä vuoden aikana

Vapaaehtoisten määrä on vuonna 2026 kaiken kaikkiaan jopa hieman kasvanut Keski-Suomessa. Vapaaehtoisten määrä on pysynyt vakaana suurimmassa osassa järjestöjä. 21 % järjestöistä raportoi vapaaehtoisia tulleen toimintaan lisää, kun taas 18 % raportoi vapaaehtoisten määrän pienentyneen. Tämäkin on edelliseen kyselyyn verrattuna positiivinen tulos. Vuonna 2023 vapaaehtoisten määrä oli pienentynyt joka kolmannella vastanneista järjestöistä (Uusitalo 2023).

Vapaaehtoisten määrän pieneneminen johtuu vastausten mukaan samantyyppisistä ilmiöistä kuin jäsenistön määrän pieneneminen, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Osallistujien sitouttamiseen vapaaehtoisiksi tarvitaan aikaa perehdytykseen ja pitkäaikaiseen tukemiseen. Järjestöjen oman toiminnan ohella ei tähän riitä enää resursseja. Oman toiminnan jatkuvuuden epävarmuus on myös vähentänyt vapaaehtoisten rekrytointia ja perehdytykseen liittyvää motivaatiota. Vapaaehtoisten määrän pieneneminen ajatellaan vastauksissa johtuvan lisäksi ajankäytön ja asenteiden muutoksesta. Talkoohenkisyys on vähentynyt eikä ihmisillä näytä olevan motivaatiota osallistua toimintaan. Sitoutumisen väheneminen viittaa aikaisemmin mainittuun toimintakulttuurin muutokseen (Alanko, ym., 2024). Vapaaehtoisten määrän säilymisen uhkana on lisäksi väestön vanheneminen. Useat järjestöjen toimijoista ovat vanhempaa ikäluokkaa, ja nuorempia on ollut haastava rekrytoida vapaaehtoisiksi (Mäenpää ym., 2025). Oikeusministeriö (2024) on huolissaan aiheesta ja toteaa, että kansalaisjärjestöjen erityinen luonne kansalaisyhteiskunnan toimijana voi heikentyä, jos yksityisen ja julkisen sektorin toimintalogiikat korvaavat vapaaehtoisuuteen ja jäsenyyteen perustuvaa logiikkaa.

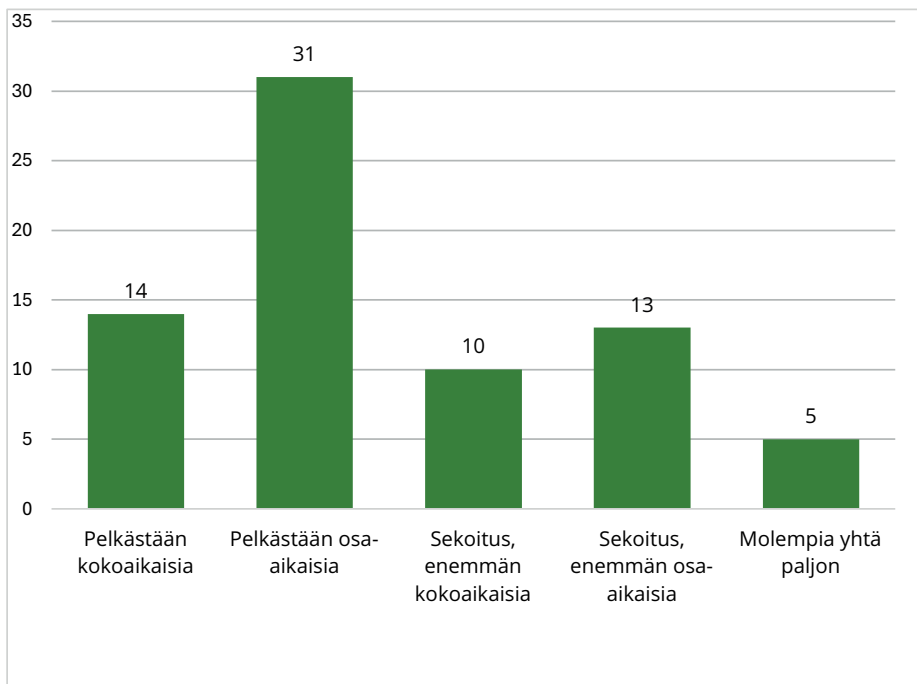
Vapaaehtoisten määrän mahdollinen pieneneminen liittyy kyselyn vastausten perusteella myös toimintamahdollisuuksien niukkuuteen. Esimerkiksi Suomen heikossa taloudellisessa tilanteessa ihmisillä ei ole mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena, koska esimerkiksi työttömyys voi tuoda haasteita vapaaehtoistoiminnan tekemiseen. Vastauksissa korostuu ymmärrys siitä, että ihmisillä elämäntilanteet vaihtelevat ja haasteellisessa sosioekonomisessa asemassa, kuten esimerkiksi vähemmistöillä, osallistumiseen sitoutuminen ei ole helppoa. Vastauksissa tunnustetaan, että juuri heidän saamisensa mukaan olisi tärkeää, sillä vapaaehtoistoimintaan osallistuminen tuottaisi heille etua.

2.2.3 Työntekijät

Kuvio 10 – Työntekijöiden määrä

Suurimmassa osassa järjestöjä ei ole lainkaan palkattuja työntekijöitä. Niissä järjestöissä, joissa on palkkatyövoimaa, suurimmassa osassa työntekijöitä on alle kymmenen (kuvio 10). Vastausten perusteella järjestöjen työntekijämäärät ovat hieman pienentyneet viimeisen viiden vuoden aikana. Yleisesti ottaen keskisuomalaiset järjestöt toimivat suurilta osin vapaaehtoisten voimalla. Järjestöjen työntekijöillä on erilaisia työsopimuksia (kuvio 11), joista yleisin on osa-aikainen työsopimus. Tämän lisäksi hyödynnetään kokoaikaisia sopimuksia tai monesti molempia yhdessä hieman eri painotuksilla järjestön mukaan.

Kuvio 11 – Työsopimuksen muoto

Valtakunnallisesti kansalaisjärjestöjen toiminta on tutkimuksien mukaan kuitenkin viime vuosikymmeninä ammattimaistunut, mikä näkyy palkkatyön yleistymisenä. Suomalaisessa järjestökentässä työntekijöiden määrä on lisääntynyt, mikä koskee etenkin sosiaalialan järjestöjä. (Ruuskanen, Selander & Anttila, 2013.) Koska tämän kyselyn otanta on pieni, ei määrällisistä vastauksista voida tehdä Keski-Suomen koko järjestökenttää yleistävää tietoa. Tässä kyselyssä ei ole myöskään tarpeeksi vastauksia, jotta voitaisiin tarkastella ammattimaistuneiden ja vapaaehtoisuuteen perustuvien järjestöjen eroja yksityiskohtaisemmin.

Palkkatyöntekijöiden lisääntyminen järjestökentällä aiheuttaa Ruuskasen (ym., 2013) mukaan sekä positiivisia että negatiivisia seurauksia. Työntekijöiden ammattimaisuus lisää palveluiden laatua. Palkkatyöntekijällä on asiantuntijuutensa vuoksi usein edellytyksiä käydä dialogia päättäjien kanssa, mikä on parantanut vuorovaikutusta julkisen ja kolmannen sektorin sekä rahoittajien välillä. Ammatillistuminen on lisännyt myös järjestökentän yleistä arvostusta – järjestöihin voidaan suhtautua vakavina toimijoina, jotka tekevät ammattimaista työtä.

Samaan aikaan ammatillistuminen uhkaa järjestöjen asemaa julkisen hallinnon vastapuolena, ja niiden kansalaisyhteiskuntaulottuvuuden hiipumista. Järjestöillä on paineita kasvattaa palvelutuotantoaan ja kilpailla sekä yritysmarkkinoilla että keskenään. Ammatillistuminen siirtää järjestöjen tehtävää pois sen yleishyödyllisen tehtävän parista. (Emt., 2013.) Järjestökyselyn vastauksissa pienet ja vapaaehtoisesti toimivat syrjäseutujen järjestöt esittävät

moneen kertaan toiveita osallistua yhteistyöhön sekä päätöksentekoon kiintämmin. Toisaalta huoli omien resurssien riittämisestä esiintyy vastauksissa usein.

2.3 Yhteistyö

Monitoimijaisen yhteistyön on tutkittu tukevan jo mukana olevien järjestötoimijoiden osallistumismahdollisuuksia ja hyvinvointia sekä innostavan uusia henkilöitä mukaan kansalais- ja vapaaehtoistoimintaan. Monitoimijainen yhteistyö on tärkeää etenkin katvealueilla, joissa jo olemassa olevat yhteistyömuodot voivat olla rajalliset. (Alanko, ym., 2024.) Tämän kyselyn avulla katvealueiden tarpeet on voitu tuoda esiin. Kyselyssä kartoitettiin yhdistysten paikallisen yhteistyön muotoja muiden yhdistysten kanssa. Vastausten perusteella yleisimmät yhteistyömuodot muiden yhdistysten kanssa ovat tapahtumat, tiedotus ja viestintä, vapaaehtois- ja vertaistoiminta, kehittämishankkeet sekä koulutukset. Kansallisessa järjestökyselyssä tiedusteltiin, miten tunnettuja paikalliset järjestörakenteet ovat kunkin alueen järjestöille. Verkostojärjestöjen ja muiden alueellisten kansalaistoimijoiden tuen merkitys on erityisen suuri niiden paikallisten kansalaistoimijoiden tukemisessa, joilla ei ole tukea kattojärjestöltään (Alanko, ym., 2024).

2.3.1 Keski-Suomen Järjestöareena sekä Järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä

Keski-Suomen järjestökyselyyn kartoitettaviksi maakunnallisiksi rakenteiksi valikoituivat Keski-Suomen Järjestöareena sekä Keski-Suomen järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä. Keski-Suomen Järjestöareena on keski-suomalaisen järjestöjen ja Keski-Suomen liiton yhteistyöelin, joka kokoaa eri toimialojen järjestöjä laaja-alaisesti. Järjestöareenassa on mukana muitakin maakunnallisia toimijoita. (Lähelläpro.fi, 2026a) Keski-Suomen järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä taas on vuodesta 2019 alkaen Järjestöareenan rinnalla, sen valitsemana ja tavoitteiden mukaisesti työskentelevä yhteistyö-, vaikuttamis- ja asiantuntijaelin. Sen työhön osallistuvat nimetyt järjestöjen toimialaedustajat. Lisäksi kumppanuuspöydässä on pysyvä edustus Keski-Suomen liitosta ja Keski-Suomen hyvinvointialueelta. (Lähelläpro.fi, 2026b)

Kyselyssä tiedusteltiin järjestöiltä, kuinka hyvin he tuntevat Keski-Suomen Järjestöareenan. Järjestöistä merkittävä osa (42 %) ei tunne Järjestöareenaa lainkaan. Järjestöareena tunnetaan jonkin verran 43 %:ssa ja hyvin 15 %:ssa järjestöjä. Järjestöareenan toiminta koetaan merkitykselliseksi sekä hyvänä alustana yhteistyön ja vaikuttavan työn tekemiselle. Kehittämissideoissa korostuu huoli siitä, etteivät monet toimijat tunne Järjestöareenan toimintaa.

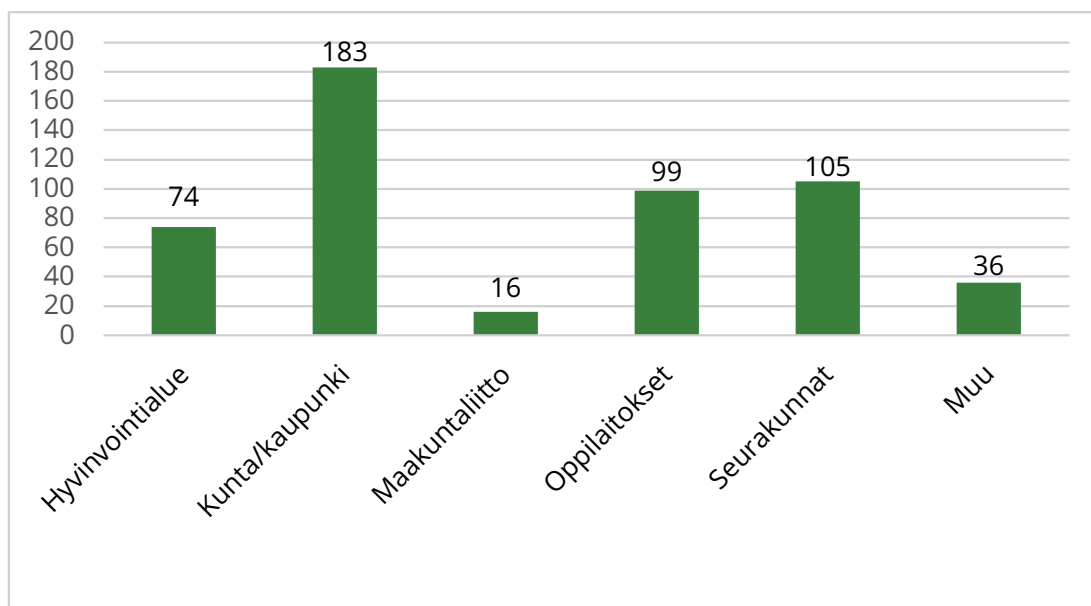
Vastaajat kehittäisivät toimintaan liittyvää tietoa ja tiedotusta. Vastauksissa mainittiin, että Järjestöareenan olisi tärkeää tuntea vielä paremmin myös järjestökentän moninaisuus ja hyödyntää tätä tietoa. Toimintaan voisi ottaa aktiivisemmin mukaan pienten kuntien toimijoita, eri alojen yhdistyksiä, vapaaehtoisuuteen perustuvia yhdistyksiä sekä eri ikäisiä ihmisiä. Yhteistyön ja vuoropuhelun tärkeys korostuu vastauksissa. Lisäksi Järjestöareenaa voitaisiin esille nousseiden kehitysideoiden mukaan hyödyntää yhteiseen edunvalvontaan ja poliittisiin päätöksiin vaikuttamiseen. Järjestöareena voisi ottaa isomman roolin rahoituksen ja toimintaedellytysten varmistamiseksi. Sen ehdotetaan toimivan yhdistysten ja kuntien sekä hyvinvointialueen välillä toimivana elimenä, joka tähtää konkreettisiin tekoihin. Lisäksi vastanneet yhdistykset pohtivat, voisiko Järjestöareena auttaa yhdistyksiä kohtaamaan ja sitouttamaan uusia jäseniä heidän toimintaansa. Järjestöareenan kehitysmahdollisuuksiin vaikuttavat toisaalta foorumin omien resurssien puute. Monet vastaajista ovat Järjestöareenan toimintaan myös tyytyväinen tällaisenaan.

Keski-Suomen järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä on kyselyyn vastanneille järjestöille vielä tuntemattomampi kuin Järjestöareena. Kumppanuuspöytää ei tunne lainkaan enemmistö (61 %) vastaajista. Noin neljäsosa tuntee kumppanuuspöydän jonkin verran, ja 13 % vastaajista tuntee tämän hyvin. Kehitysideoita saatiin 31 kappaletta, ja niissä korostuu toimintaa koskevan tiedon lisääminen, näkyvyyteen ja viestintään panostaminen sekä avoimuuden lisääminen. Kumppanuuspöydän toivotaan tekevän enemmän ”ulostuloja”, vierailevan maakunnissa ja paikkakunnilla sekä ottavan aktiivisemmin toimintaansa mukaan erilaiset järjestötoimijat. Vastauksissa mainittiin ideana tarkastella, keitä kumppanuuspöydän jäsenet ovat ja miten ryhmää voisi kehittää monipuolisemmaksi.

Kumppanuuspöydän roolin terävöittäminen painottuu kehitysehdotuksissa. Järjestöt osoittavat motivaatiota ja halukkuutta osallistua toimintasuunnitelman, strategian ja tehtävien suunnitteluun, jos heidät otettaisiin mukaan. Järjestöt vahvistaisivat kumppanuuspöydän hankeyhteistyötä, rakenteellista yhteistyötä ja jakaisivat hyviä käytäntöjä yhdessä kumppanuuspöydän kanssa. Tämä vaatisi koordinaatiota, järjestöjen asiantuntemuksen mukaanottoa ja säännöllistä kokoontumista. Kumppanuuspöytä nähdään Järjestöareenan tapaan potentiaalisena yhteistyön alustana, joka mahdollistaa konkreettisten, tietoon perustuvien ehdotusten ja linjausten tuottamisen. Näitä ideoita ehdotetaan käytettävän vaikuttamiseen esimerkiksi kuntien, maakunnan ja hyvinvointialueen suuntaan. Vaikuttamisen jälkeen järjestöt toivovat konkreettisten muutosten raportointia siitä, mitä kumppanuuspöytä tekee tiedolla ja mitä tiedonjako on saanut aikaan.

2.3.2 Julkiset yhteistyökumppanit

Julkisista yhteistyökumppaneista selkeästi tiivein yhteistyö järjestöillä oli kuntien ja kaupunkien kanssa (kuvio 12). Oppilaitokset ja seurakunnat olivat seuraavaksi tärkeimmät. Lukemat peilaavat pitkälti kolmen vuoden takaisia. Huomionarvoista on muun muassa, että hyvinvointialueen kanssa yhteistyötä tekevien järjestöjen määrä ei ole merkittävästi noussut kyselyn perusteella. (Uusitalo, 2023.)

Kuvio 12 – Julkiset yhteistyökumppanit

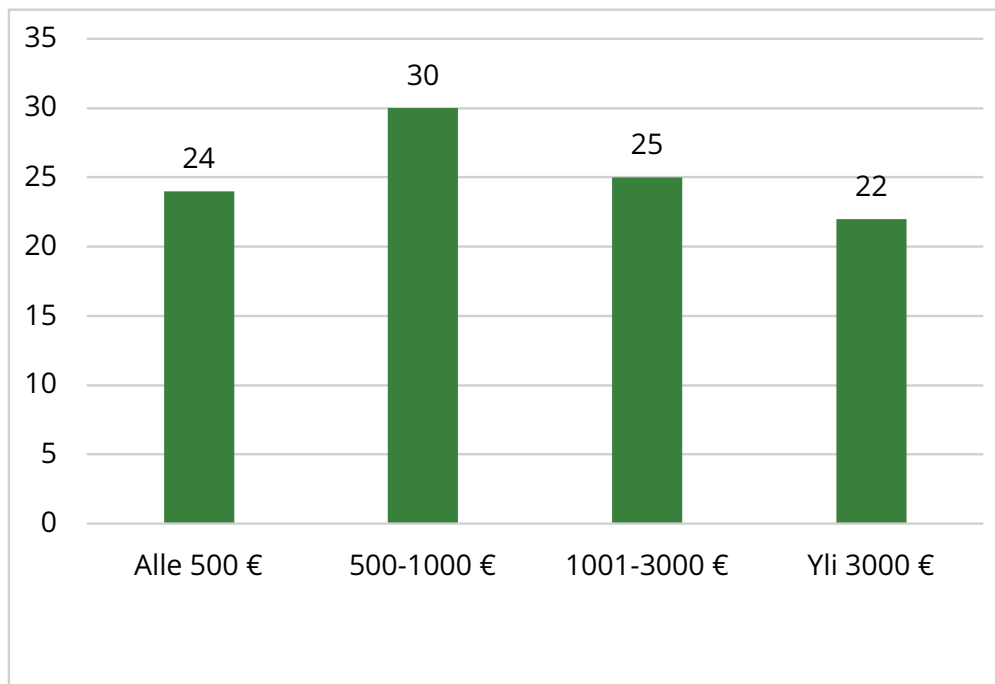
Järjestökyselyssä kartoitettiin, millaista yhteistyötä järjestöt tarvitsisivat kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Sekä kuntien että hyvinvointialueiden kanssa käydystä yhteistyöstä nousi paljon ajatuksia. Vastausten perusteella voidaan todeta, että järjestöillä on selkeämmät sävelet kuntien kanssa käytävästä yhteistyöstä. Sen sijaan hyvinvointialueiden kanssa yhteistyötä ei juurikaan tehdä ja eri yhteistyön mahdollisuuksia ei tunneta. Taustalla voi vaikuttaa se, että hyvinvointialueet on perustettu vasta vuoden 2023 alussa.

Kyselyssä lisäksi kartoitettiin järjestöjen tietoa järjestöyhdyshenkilön olemassaolosta. 41 % vastaajista ei tiedä, onko kunnassaan järjestöyhdyshenkilöä ja 8 % vastaa, ettei sellaista olisi. Jokaisessa keski-suomalaisessa kunnassa on järjestöyhdyshenkilö (Hätinen, 2025). Vastausten perusteella tiedon kulkua yhdyshenkilön olemassaolosta ja toiminnasta voisi selvästi vielä tehostaa.

2.3.3 Yhteistyö kunnan kanssa

Kyselyssä kartoitettiin tapoja, miten järjestöt tekevät yhteistyötä kunnan kanssa. Valittavina olleista 15 mahdollisesta yhteistyötavasta kuusi yleisintä olivat vastausten mukaan tilat, tapahtumat, verkostoyhteistyö, koulu- ja oppilasyhteistyö, tukipalvelut sekä kehittämishankkeet. Tätä yhteistyötä järjestöt kehittäisivät monella tapaa. Järjestöt nostavat esiin toimintansa tärkeyden tunnistamisen ja sen, että yhteistyötä kuntien ja järjestöjen välillä on oltava tasapuolisesti järjestön sektorista tai koosta riippumatta. Järjestöt tulisi nähdä asiantuntevana yhteistyökumppanina, ei vain palvelujen tuottajina. Kuntien tulee siksi aktivoitua ja ottaa järjestöjä mukaan päätöksentekoon jo valmisteluvaiheessa. Kehitysideana esitetään tiedottamisen ja markkinoinnin kehittämistä, kuten esimerkiksi sen selkeyttäminen, mikä taho on vastuussa mistäkin tehtävästä ja kehen olla yhteydessä. Näiden esitteleminen esimerkiksi yhteisillä verkkosivuilla selkeyttäisi yhteistyötä ja vähentäisi toiminnan päällekkäisyyksiä. Toimintaa voidaan tuottaa kunnan kanssa rinnakkain, kun tästä tiedotetaan ja keskustellaan. Kyselyyn vastanneet järjestöt korostavat vastauksissaan yhteistyön pitkäjänteisyyden tärkeyttä. Säännölliset tapaamiset ja yhteistyöhenkilö ovat oleellisia osia yhteistyön onnistumisesta. On myös tärkeää, että järjestöjä sekä aidosti kuunnellaan että otetaan mukaan yhteiseen kehittämistyöhön. Esimerkkinä kehitysideoista esitetään myös kyläparlamenttien ja kumppanuuspyöden sekä kylien keskeisiä tapaamisia.

Keskisuomalaiset järjestöt hyödyntävät kuntien toimitiloja. Tilojen saantia, laatua ja määrää ehdotettiin kyselyn vastauksissa kehitettäväksi yhteistyökohdaksi. Järjestöt toivovat kunnilta taloudellista tukea sekä esimerkiksi apua omien verkkosivujen tekemiseen ja mahdollisuutta tulostus- tai kopiointipalveluihin. Vastanneista järjestöistä puolet on hakenut ja saanut rahallista avustusta kunnaltaan. 46 % ei ole avustusta hakenut, ja 5 % on hakenut, mutta ei saanut. Määrät jakautuvat avustusta saaneiden järjestöjen kesken varsin tasaisesti. Kuviossa 13 esitetään tukien jakautuminen määrrien mukaan. Kaikkinensa järjestöt kokevat kuntien ja järjestöjen yhteistyön tärkeänä ja toivovat tämän jatkuvan sekä kehittyvän tarpeellisella tavalla.

Kuvio 13 – Kunnilta vuonna 2025 saadut avustukset

Kuntien avustuksien kehittämisideoina esitetään hakuajan tarkastelua ennakoitavuuden ja tehokkuuden kannalta sekä tiedotuksen tehostamista hakuajoista. Hakuprosessia toivotaan tehtävän kevyemmäksi ja ohjeita ymmärrettävämmiksi. Ehdotuksena on, että voisiko lomake olla kevyempi niille, jotka hakevat pienempää avustusta. Esimerkiksi uudet järjestöt kertovat hakemisen olevan erityisen raskasta, sillä tuloksiin on vaikeaa tässä vaiheessa vielä viitata. Näin hakemisen taakka vastaisi paremmin sen tuottamaa tulosta. Järjestöt kaipaavat hakuprosessiin mahdollisuutta keskustelulle, tulle sekä neuvonnalle. Hakemista ei tarvitsisi tehdä yksin. Huomiona nousee myös selkokielen käyttö – monimutkainen kieli hidastaa hakemisprosessia.

Kehitysideana on myös toive avustuskäsittelyn nopeuttamisesta. Järjestöt toivovat, että jos käsittelyssä ilmenee jokin muutos, tästä viestittäisiin ajoissa ja selkeästi. Kun päätös tulee, toivoisivat järjestöt selkokielistä perustelua päätökseen johtaneista seikoista. Se, kenelle avustusta annetaan, herättää vastauksissa monenlaisia ajatuksia, mutta vaikuttavuus nousee näissä tärkeimmäksi. Ehdotuksena nousi esiin, että avustusta tulisi myöntää aktiivisuuden mukaan tai esimerkiksi sen perusteella, miten järjestön toiminta edistää kunnallista hyvinvointia. Lisäksi esitetään, ettei järjestöä, joka saa hyvinvointialueen avustusta, tulisi kieltää kunnan avustuksista. Myös valtakunnallisesti toimivat tai useammassa maakunnassa toimivat järjestöt toivovat, että voisivat saada kunnallista avustusta paikalliseen työhön. Maakuntien välisten käsittelyjen samankaltaistamista ehdotetaan lisäksi vastauksissa.

Rahoituksen pitkäjänteisyys on toistuva toive vastauksissa. Epävarmuus rahoituksen jatkuvuudesta vaikeuttaa toiminnan suunnittelua. Ideana mainittiin, että avustus voisi olla vuotuinen, jos ehdot eivät muutu. Avustusten käytön raportointia ehdotetaan helpotettavan sähköisellä järjestelmällä, jossa olisi valmiina tarvittavat täytettävät tiedot. Kaiken kaikkiaan järjestöt toivovat avustusten perusteluihin läpinäkyvyyttä. Yhteistyö ja kuntien myöntämät avustukset koetaan järjestöissä todella tärkeiksi. Järjestöt toivovat, että avustukset jatkuvat ja osa järjestöistä toivoo myös suurempaa taloudellista tukea. Järjestöjen mukaan vuoropuhelua on tärkeää käydä heidän, poliitikkojen ja ylimmän paikallisen johdon kanssa, jotta järjestöjen työ tulisi päättäjille tutuksi.

2.3.4 Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

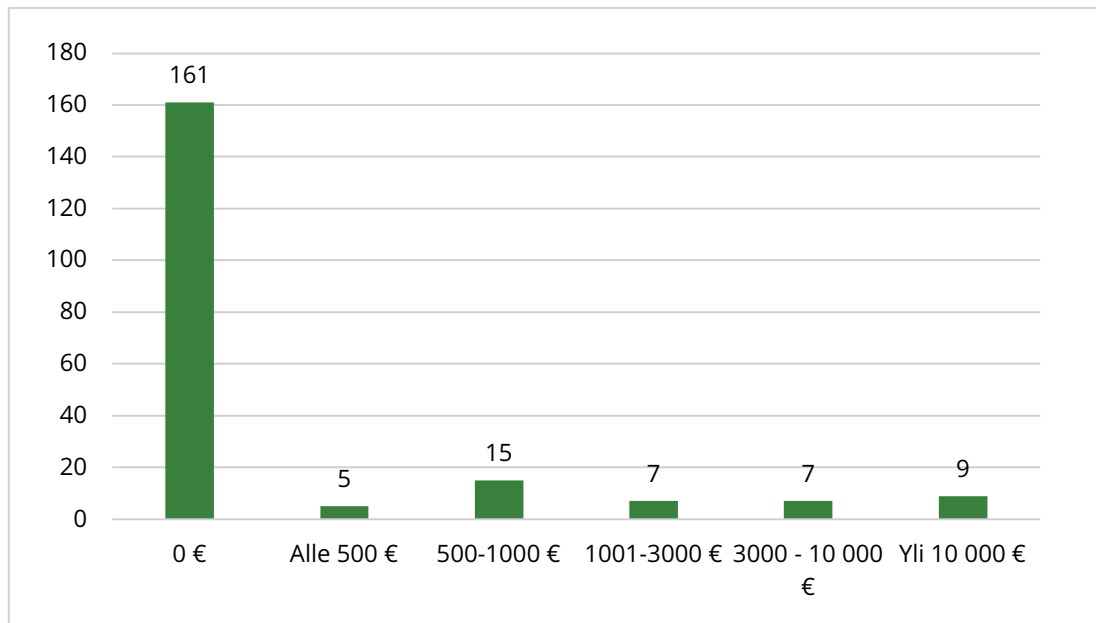
Hyvinvointialueiden ja järjestöjen yhteistyö koetaan vastauksissa kuntien kanssa käytävää yhteistyötä epämääräisemmäksi. Vastauksissa korostuvat nostot siitä, että yhteistyöhön tähtäävä keskustelu ”tulisi aloittaa jostain”. Kyselyssä tiedusteltiin kehitysideoita hyvinvointialueen kanssa käytävään yhteistyöhön. Moni vastaajista ei osannut sanoa, miten yhteistyötä tulisi kehittää, koska ei tiedä, millaista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa voisi edes olla. Yhteistyön kuvainnollista kynnystä toivotaan pystyttävän madaltamaan tulevaisuuden kannalta ja yhteistyön tiivistyvän säännöllisemmäksi ja pitkäjänteisemmäksi. Järjestöt kaipaisivat hyvinvointialueen suunnalta enemmän tunnustusta omaa työtään kohtaan. Järjestöjen toiminta vahvistaa hyvinvointialueen palveluja ja parantaa paikallisten hyvinvointia ennaltaehkäisevällä tavalla. Ehdotuksissa useimmat olisivat valmiita solmimaan pitempiaikaisia kumppanuussopimuksia hyvinvointialueen kanssa. Kyselyssä kartoitettiin tapoja, joilla järjestöt ovat yhteistyössä hyvinvointialueensa kanssa. Viisi yleisintä hyvinvointialueensa kanssa yhteistyötapaa olivat vastausten mukaan asiantuntijatyö, tiedotus ja viestintä, asiakasohjaus ja -neuvonta, verkostoyhteistyö sekä tapahtumat.

Hyvinvointialueidenkin kanssa käytävän yhteistyön kehittämisessä tiedottamisen selkeys korostuu. Järjestöt ehdottavat säännöllisten infotilaisuuksien ja muiden tapahtumien järjestämistä hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa. Järjestöt haluaisivat enemmän tietoa siitä, millaista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa voidaan käydä ja hyvinvointialue saisi tietoa järjestöjen toiminnasta. Tiedolla ja keskustelulla eri toimijoiden tehtävät saataisiin jaettua järkevästi. Keskustelevan tiedotuksen tärkeys korostuu vastauksissa – olennaista tiedottamisessa on, että keskustelu on todella vuoropuhelua ja keskustelu tuottaa muutosta. Toiminnan laatu sekä järjestöjen osallistuminen hyvinvointialueen toiminnan kaikkiin vaiheisiin koetaan myös vastauk-

sisä tärkeäksi. Tärkeää olisi tietää, mitä tietoon perustuvat päätökset saivat aikaan. Järjestöillä on hyvinvointialueen palvelujen käyttäjistä tietoa, ja alueellisen toiminnan tulisi perustua paikallisten tarpeisiin.

Järjestöt kokevat, että rinnakkaiseloä voisi kehittää. Palveluntuotanto ja vertaistoiminta voisi toimia tehokkaammin rinnakkain. Hyvinvointialueen palveluista voitaisiin ohjata asiakkaita enemmän järjestöjen luokse. Asiantuntijoita voitaisiin hyödyntää molemmista yhteistyössä. Järjestöt kehittäisivät asiakastapaamisia hyvinvointialueen kanssa. Järjestöt kaipaavat apua ja yhteistyötä toimintansa sujuvoittamiseksi. Alueellista tasa-arvoa, tiedottamista ja palveluntuotantoa tulisi kehittää, jotta myös pienissä kunnissa järjestöjen toimintamahdollisuudet olisivat toimivat. Paikallisesti hyvinvointialueen näkymistä järjestöjen arjessa kehitettäisiin. Esimerkiksi järjestöyhdyshenkilön toivotaan vierailevan kunnissa ja järjestöissä. Myös pienten, ruohonjuuritason ja uusien toimijoiden huomioiminen yhteistyössä on tärkeää.

Vastanneista järjestöistä suurin osa (67 %) ei ole hakenut avustuksia hyvinvointialueelta. 21 % on hakenut ja saanut, kun taas 12 % on hakenut, mutta ei ole saanut. Kunnilta saatu rahallinen avustus on siis vuonna 2026 huomattavasti yleisempää kuin hyvinvointialueelta. Hyvinvointialueelta saadut avustukset esitetään kuviossa 14.

Kuvio 14 – Hyvinvointialueelta vuonna 2025 saadut avustukset

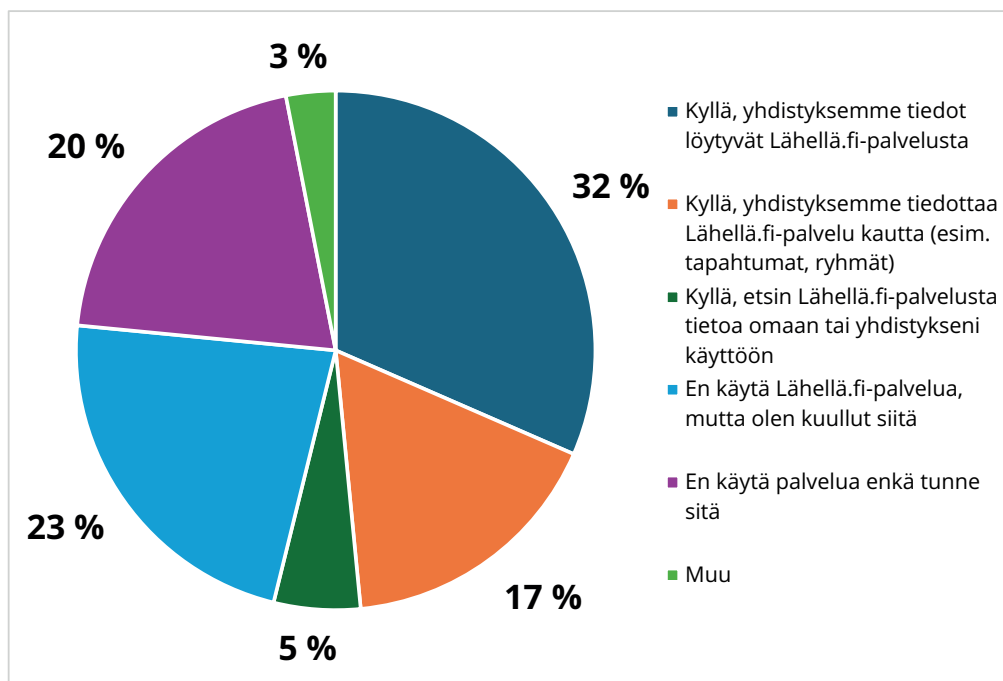
Hyvinvointialueelta saatavan avustuksen kehitysideoita on kuntien avustuksiin verrattuna vähemmän. Järjestöt kehittäisivät hyvinvointialueiden myöntämiä avustuksia kuitenkin samoin keinoin kuin kuntienkin avustukseen liittyvää hakua. Hakemisen selkeys, avoimuus, kohtuullisuus ja saavu-

tettavuus esiintyvät vastauksissa. Järjestöt toivovat, että ennaltaehkäisevän työn, vaikeasti saavutettavien ryhmien tavoittamisen, pienten yhdistysten, vapaaehtoisvoimin toimivien sekä eri alojen järjestöjen toiminta nähtäisiin avustusten kannalta myös tärkeänä. Keskusteluyhteyden ylläpitäminen, neuvonsaanti ja avustuksen pitkäkestoisuus nähdään myös hyvinvointialueiden avustusten kannalta tärkeinä asioina.

Kehitysideoissa mietitään STEA-avustusten ja hyvinvointialueiden myöntämisen avustuksen yhteyttä. Joitakin vastaajia ihmetyttää, miten jokin järjestö saa automaattisesti hyvinvointialueelta avustusta. Toisaalta osa STEA-avustusta hakevista järjestöistä miettii, voisiko paperityötä keventää yhtenäistämällä tämän ja hyvinvointialueen avustuksen lomakkeita. Myös hyvinvointialueen avustusten kohdalla puhuttaa se, kenelle ja millä perustein avustusta myönnetään. Ideoissa toivotaan, että raportointityöllä, vaikuttavuudella, tuloslaskelmien paikkaansa pitävyydellä ja ahkeralla päivittämisellä sekä rahankäytön seuraamisella voisi parantaa mahdollisuutta saada hyvinvointialueelta avustusta. Toiveena on myös, että tilavuokratulot voisi lisätä hakemuksen avustusperusteisiin, sillä vuokratulot voivat olla järjestöille suhteellisen merkittävät.

Hyvinvointialueet ovat verrattain uusia hallinnollisia elimiä, minkä vuoksi työnjako kuntien kanssa on vielä rakentumassa. Järjestöihin tämä on vaikuttanut epäselvänä työnjakona avustustensaantiprosessissa (Alanko, ym., 2024). Vuonna 2026 hallitus on määrännyt uuden ohjeen, jonka mukana hyvinvointialueille jaetaan tulevina vuosina 25 miljoonaa euroa, millä tuetaan SOTE-yhdistyksiä ja säätiöitä (Valtioneuvoston viestintäosasto, valtiovarainministeriö, 22.4.2026). Aika näyttää, miten tämä uusi malli vaikuttaa järjestöjen arkeen. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tulee ainakin tulevina vuosina syvenemään. Tämän yhteistyön kehittymisen seuraaminen jatkossa on täten varsin merkityksellistä.

2.3.5 Lähellä.fi ja verkkopalvelut

Kuvio 15 – Lähellä.fi

Kyselyssä kartoitettiin lisäksi, miten järjestöt käyttävät Lähellä.fi-palvelua (kuvio 15). Lähellä.fi on valtakunnallinen ja alueellinen verkkopalvelu, joka kokoaa järjestöjen ja yhteisöjen tuen, toiminnan ja tapahtumat yhteen palveluun. Lähellä.fi edistää kansalaistoiminnan näkyvyyttä valtakunnallisesti. Lähellä.fi tuottaa järjestöille ilmoituksia, tiedotteita, tapahtumia ja koulutuksia. (Lähellä.fi, 2026.)

Kolmasosa (32 %) kyselyyn vastanneista toteaa, että heidän yhdistyksensä tiedot löytyvät Lähellä.fi-palvelusta ja 17 % yhdistyksistä tiedottaa palvelun kautta toiminnastaan. Vain 5 % vastaajista etsii palvelusta tietoa omaan tai yhdistyksensä käyttöön. Hieman yli 40 % ei ole käyttänyt palvelua ja heistä noin puolet ei ole kuullut siitä. Palvelun tunnettavuus on kasvanut edelliseen kyselyyn verrattuna huomionarvoisesti. Kolme vuotta sitten 45 % vastaajista ei tuntenut palvelua lainkaan (Uusitalo, 2023).

2.4 Kehittäminen

Järjestökyselyn lopussa sai avoimiin kysymyksiin vastaamalla kertoa, millaista tukea yhdistykset tarvitsevat toimintansa turvaamiseksi, millaisia toimintamuotoja tarvittaisiin lisää ja miten järjestöt edistävät yhdenvertaisuutta. Tukea kaivattiin muun muassa niin julkisilta toimijoilta kuin muilta järjestöiltä. Osissa toiveista yksittäistä kohdetta ei välttämättä löydy, vaan ne ovat

osoitettu enemmän koko kentälle yleisesti. Aihealueina vastauksissa olivat resurssit, yhteistyö ja arvostuksen kehityskohdat. Yhdenvertaisuuteen liittyen järjestöt vastasivat jo tekevänsä monipuolisesti yhdenvertaisuutta edistävää työtä ja toivovat työn arvostuksen nousevan toiminnan mukaiselle tasolle.

Tukimuodoista yleisin ja tärkein on taloudellinen tuki. Järjestöt tarvitsevat ennakoivaa ja riittävää taloudellista tukea, jolla perustoiminta toimii ja joka vahvistaa kehittämistyötä. Apua ja tukea kaivataan rahoituskanavien löytämiseen ja rahoitusprosessiin. Järjestöt ehdottavat, että tiedotusta rahoitukseen liittyen voitaisiin kehittää selkeämmäksi. Järjestöt kaipaavat asiantuntijuuden vahvistamista, jotta yhdistyksen taloudenpito sujuisi. Esi-merkiksi pankkipalveluihin, verotukseen, juridisiin asioihin ja kirjanpitoon kaivattaisiin apua. Järjestöt huomauttavat, että rahoituksen hakeminen on haastavaa, mikäli rahoitusta varten tulisi todistaa tuloksia ja oma työ koskee ennaltaehkäisevää työtä. Samalla ilmenee turhautumista siihen, että järjestöjen toimintaa kohdellaan samaan tapaan kuin yritystoimintaa. Taloudellisen tuen pitkäjänteisyys koetaan tärkeänä kehityskohtana. Vastauksissa toistuu tyytymättömyys projektimaiseen rahoitukseen. Suositulle toiminnalle toivottaisiin kerralla pidempiaikaista rahoitusta. Myös tietoa poliittisten päätösten vaikutuksista omaan toimintaan kaivattaisiin hyvissä ajoin. Taloudellisten resurssien epävakaisuus vaikeuttaa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä.

Toinen tärkeä resurssi järjestöille on henkilöt. Järjestöt kaipaavat tukea toiminnassa mukana olevien henkilöiden sitouttamiseen ja hallinnoimiseen. Motivoituneiden henkilöiden löytäminen ja sitouttaminen koetaan vastauksissa vaikeaksi. Jäsenten, vapaaehtoisten ja työntekijöiden löytäminen sekä heistä kiinnipitäminen vaatii resursseja. Henkilöiden osaamisen vahvistamiseen, koordinointiin sekä kouluttamiseen kaivataan tukea. Etenkin, jos resursseja tahtois jättää myös oman toiminnan kehittämiseen. Kehitysehdotuksissa mainitaan myös panostus toiminnassa mukana olevien henkilöiden jaksamisesta huolehtimiseen. Resursseista oleellinen kehityskohta on lisäksi toimitilat. Vastauksissa toistuu useaan otteeseen, että toimitilojen määrä ja laatu on tärkeää toiminnan jatkuvuudelle. Edullisia tai maksutomia toimitiloja tarvitaan, jotta yhdistystoimintaa voi olla. Näitä tarvitaan jatkossa kunnalta ja ehdotetaan, voisiko hyvinvointialue osallistua myös tarjoamalla tiloja. Ilman toimitiloja ei toimintaa voi järjestää.

Näiden lisäksi tärkeänä tukimuotona järjestöt kokevat tiedon. Säännöllisen tiedon välittyminen alueellisista asioista vahvistaisi paikallisen toiminnan laatua. Järjestöt haluavat osallistua paikalliseen vaikuttamiseen. Se, että muut toimijat tuntevat myös järjestöjen toimintaa, mahdollistaa uusia tapo-

ja toimia ja estää päällekkäisyyksien muodostumisen. Järjestöillä on tarjota asiantuntijuutta muille toimijoille, ja toisaalta järjestöt kaipaavat tahoa, jolta kysyä tarvittaessa apua. Järjestöt vastaavat tarvitsevansa yhteistyötä toimintansa turvaamiseksi. Järjestöt vahvistaisivat käytännön yhteistyötä kuntaan, yhteistyöverkostoihin, hyvinvointialueeseen sekä maakunnan suuntaan. Yhteistyön on oltava selkeää, ja byrokratian keventäminen auttaisi järjestöjen toiminnan jatkuvuutta. Järjestöt kokevat tärkeäksi, että myös yhdistysten välinen vertaistuki jatkuu ja syvenee. Yhdessä pystytään enemmän kuin yksin. Vastauksissa tulevaisuuden toiminnan edellytyksenä on myös arvostus. Ulkopuolisten on tiedotettava järjestöjen toiminnasta kunnioittavaan sävyyn, jotta toiminta pysyy motivoivana sekä vanhoille että uusille toimijoille. Arvostukseen perustuu lisäksi kaikki edelliset tulevaisuuden kannalta tärkeät tuen muodot. Jos järjestöjen toimintaa ei koeta arvokkaaksi, ei resursseja tai yhteistyötäkään voi olla.

Kyselyssä selvitettiin, millaisia yhdistysten toimintamuotoja alueella järjestöt tarvitsisivat lisää sekä kuinka yhdistykset voisivat torjua syrjintää ja edistää yhdenvertaisuutta sekä kansalaisten osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia. Vastauksissa tärkeänä nähdään matalan kynnyksen tapahtumat ja saavutettava toiminta. Edullisuus, ilmaisuus, lyhyt etäisyys, monikielisyys ja selkokieliyys ovat vastauksissa esitettyjä saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta vahvistavia tekijöitä. Yhteiset ja ulottuvilla olevat kokoontumispaikat, joissa on tarjolla vertaistukea mahdollistavat yhdenvertaisuutta. Näkyvisä oli myös pohdintaa siitä, miten erityisen haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset saataisiin mukaan järjestön tarjoaman tuen ja toiminnan piiriin. Haasteina voi esiintyä kielimuuria, epäluottamusta viranomaisia kohtaan ja erilaisia sairauksia. Lisätoimintona ratkaisuksi ehdotetaan jalkautumista. Järjestöt voisivat hakeutua lähemmäs kohderyhmiään, jotta osallistujan tai tulevan jäsenen ei tarvitse löytää toimintaa, vaan tämä tulee hänen luokseen arjessa. Kun vaikeasti tavoitettava henkilö on saatu toimintaan mukaan, nähdään arvokkaana, että nämä henkilöt pääsevät osallistumaan myös toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin.

Vastauksissa ehdotetaan digineuvonnan lisäämistä. Verkossa tapahtuva viestintä saattaa usein olla kapulakielistä. Termit voivat olla tuntemattomia ja verkkosivut vaikeasti hahmotettavia. Järjestöjen viestintää, tiedottamista ja markkinointia voitaisiin lisätä ja laatua parantaa, jotta näkyvyys lisääntyisi. Viestintää voitaisiin verkkoviestinnän lisäksi tehdä myös painetussa mediasa tai jalkautuen. Julkiset palvelut voisivat aktiivisemmin myös ohjata järjestöjen palveluiden suuntaan asiakkaitaan. Selkeällä viestinnällä voitaisiin tavoittaa esimerkiksi ikäihmisiä, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa tai Suomeen muuttaneita, joilla suomen kieli vielä kehittyy.

Järjestöt kokevat monet haavoittuvassa asemassa olevia tukevat järjestöt tärkeiksi. Esimerkiksi järjestöjen tekemä työ sairaiden tukemiseksi nähdään merkityksellisenä. Järjestöt kohtaavat lisäksi maahanmuuttajia ja monikulttuurisia henkilöitä ja ryhmiä. Järjestöt kertovat, miten heidän toimintansa tukee myös työllistymistä. Järjestöt voisivat työllistää enemmän esimerkiksi osittain työkykyisiä henkilöitä. Vastauksissa nuorten sekä ikäihmisten oikeudet, hyvinvointi ja toimintamahdollisuudet korostuvat. Ikäihmiset eivät ole vain asiakkaita palveluissa, vaan heillä on paljon osaamista ja asiantuntijuutta, joita on hyvä kuunnella ja hyödyntää toiminnassa. Järjestöt ehdottavat lisäksi, että sukupolvia yhdistävää toimintaa lisättäisiin. Kaiken kaikkiaan järjestöt löytävät ja tekevät yhteistyötä monenlaisten ihmisten kanssa sekä toimivat niin tiedonkerääjänä kuin välittäjänäkin ihmisten ja julkisten toimijoiden välillä. Järjestöissä kuullaan ja tuodaan esiin ihmisten kokemuksia, mikä sekä parantaa kuuluvuutta että palveluiden monipuolisuutta.

3 Tulevaisuus ja muutos

Keski-Suomen Järjestökysely 2026 tuotti tietoa siitä, miten järjestömme voivat, miten tilanne on muuttunut ja mitkä toimet ovat kirkkaan järjestötulevaisuuden takaamiselle tärkeitä. Tiedon avulla on mahdollista pyrkiä kehittämään järjestöjen toimintamahdollisuuksia. Kerätyn tiedon merkitys korostuu entisestään järjestökentän ollessa uusien haasteiden ja muutospainneiden edessä. Kysely antaa ennen kaikkea mahdollisuuden poimia esiin järjestökentällä esiintyviä toiveita, huolia ja kehityskohteita. Käsillä oleva informaatio on merkityksellistä eritoten vaikuttamistyötä silmällä pitäen.

Tässä kyselyssä resurssit, yhteistyö ja kehittäminen ovat tärkeimmät teemat. Tilastojen valossa keskisuomalaiset järjestöt voivat vuonna 2026 samaan tapaan kuin kolme vuotta sitten, kun viimeisin kysely tuotettiin. Järjestöjen sisäiset tekijät ja henkilöstö, vaikutusalueet, ja rahoittajat ovat edelleen samankaltaiset. Kyselyn perusteella resurssit eivät siis ole merkittävästi muuttuneet kolmessa vuodessa. Järjestöjä on monella alalla, ja niiden välillä olevat erot ovat edelleen samanlaiset. Oma varainhankinta sekä jäsenmaksut säilyivät tärkeimpänä rahoituslähteenä ja useimpien järjestöjen vuosittaiset budjetit verrattain pieninä. Valtionavustuksiin tehdyt leikkaukset koskettavat täten suoraan määrällisesti suhteellisen pientä joukkoa järjestöistä, mutta vaikutukset eivät rajoitu näihin järjestöihin. Ei voida olettaa, että järjestötoiminta koskisi vain tiettyä ihmisryhmää tai että toiminnalla olisi vain yhdenlainen merkitys. Niin vastausten kuin tutkimuksenkin mukaan järjestöjen tulevaisuuden kannalta olisi tärkeää saada valtion ja hyvinvointialueen toimijoilta yhdenvertaista tukea, joka huomioi järjestökentän moninaisuuden (Alanko, ym., 2024).

Resurssien lisäksi yhteistyö kantaa järjestöjä tulevaisuuteen. Järjestöt ilmaisevat vastauksissaan, miten monenlaista yhteistyötä ne kaipaavat ja voisivat kehittää muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyöelimenä esimerkiksi Keski-Suomen Järjestöareena nousi esiin merkityksellisenä yhteistyön mahdollistajana. Verrattain suurelle osalle järjestöistä sekä Järjestöareena että Keski-Suomen järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä olivat tuntemattomia, mikä on potentiaalinen kehityskohde tulevaisuudessa. Samalla on hyvä huomioida, että esimerkiksi Järjestöareenalla ei ole omia resursseja, mikä rajoittaa sen toimintamahdollisuuksia. Kunta on säilynyt järjestöjen keskeisimpänä yhteistyökumppanina. Yhteistyötä tehdään muun muassa avustuksien, toimitilojen ja tapahtumien suhteen. Hyvinvointialue pysyy järjestöille vielä hieman tuntemattomana kumppanina. Suurin osa järjestöistä ei ole hakenut avustuksia hyvinvointialueilta, ja vastauksissa tuli esiin epä-

tietoisuutta yhteistyön mahdollisuuksiin liittyen. Nämä viittaavat siihen, että uusi organisaatorakenne hakee vielä muotoaan ja sen rooli järjestöjen arjessa on suhteellisen pieni. Tutkimustiedon valossa järjestöjen tulevaisuuden, kansalaisten osallismahdollisuuksien, hyvinvoinnin ja uusien jäsenten saamisen kannalta on tärkeää, että järjestöt voivat toimia valtion, hyvinvointialueen, kunnan ja muiden järjestöjen kanssa monitoimijaisessa yhteistyössä (Alanko, ym., 2024). Yhteistyön tiivistäminen hyvinvointialueen suuntaan olisi täten järjestöjen näkökulmasta tärkeää. Hyvinvointialueen järjestöyhteistyön kehittymisen seuraaminen tulevissa kyselyissä korostuu samalla entisestään.

Järjestökyselyn vastauksissa omaan toimintaan on löydetty eri kehittämiskeinoja, mutta näihinkin toimiin ne tarvitsevat tukea sekä yhteistyötä. Käytettävissä olevien taloudellisten resurssien ennakoitavuus ja stabiilius nousi kyselyssä esiin merkittävänä kehityskohteena. Avustuskäsittelyn selkeyttäminen ja esimerkiksi monivuotiset rahoituskehykset auttaisivat järjestöjä suunnittelemaan toimintaansa pitkäjänteisemmin. Kaiken kaikkiaan toimintaedellytyksien turvaamisen kannalta tärkeäksi koettiin avoin tiedonkulku, yhteistyön tiivistäminen sekä julkisen hallinnon suhteen että järjestöjen kesken ja järjestötoiminnan yleisestä arvostuksesta huolehtiminen. Muun muassa yhteisien toimitilojen tehokkaampi hyödyntäminen helpottaisi monien järjestöjen asemaa ja voisi samalla auttaa sopeutumaan moninaisiin muutospaineisiin. Erilaisten toiveiden lisäksi sanoitettiin huoli niukoista resursseista, jotka hankaloittavat toiminnan kehittämistä energian, rahan ja ajan mennessä pääosin toiminnan ylläpitämiseen. Alangon (ym., 2024) mukaan järjestöillä on itsellään mahdollisuus pitää kentästään huolta kehittämällä järjestötoiminnasta houkuttelevampaa ja vahvistamalla omaa osaamistaan. Näillä toimenpiteillä kyetään saamaan lisää vapaaehtoisia mukaan toimintaan sekä pitämään kiinni jo mukana olevista jäsenistä (Emt., 2024). Vastauksissa mainittiin myös järjestöjen tuoma potentiaalinen työllisyysvaikutus ja sen parempi hyödyntäminen muun muassa osatyökykyisten henkilöiden kohdalla.

Järjestökentän rahoituksen kasvava epävarmuus lisää huolia järjestöjen välisten erojen kasvamisesta. Suurin osa toiminnoista mahdollistetaan vapaaehtoisten työllä, kun taas pieni osa tuottaa ammattimaista ja erikoistunutta palvelutoimintaa. Alanko (ym., 2024) on todennut verkostojärjestöjen ja muiden alueellisten kansalaistoimijoiden tehtävänä olevan huolehtia, että yhteishyödylliset, vapaaehtoisvoimin toimivat sekä pienemmät ja syrjäisemmät yhdistykset pääsevät mukaan hyvinvointialueen yhteistyö- ja resursointirakenteeseen. Tämä korostuu entisestään, kun hyvinvointialue ottaa tulevana vuosia haltuunsa enemmän järjestöjen avustuksia sekä tiivistää yh-

teistyötä. Hallitus on päättänyt siirtää vuonna 2027 hyvinvointialueille 25 miljoonaa euroa jaettavaksi SOTE-yhdistyksille ja säätiöille (Valtioneuvoston viestintäosasto, valtiovarainministeriö, 22.4.2026). Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat kohdanneet poikkeuksellisia haasteita, kun hallitus päätti vuonna 2025 leikata heille kohdistuvia valtion avustuksia 34 miljoonaa euroa ja vuonna 2026, että leikkauksia tehdään myös toiset 50 miljoonaa euroa (STEAFI, 2024). Leikkaukset ovat kokonaisuudessaan vähentäneet STEA:n jakamien avustuksien määrän noin puoleen verrattuna vuoden 2024 tasoon. STEA-rahoitukseen tehtyjen leikkauksien lisäksi muun muassa Leader-toiminnan rahoituksen painopisteet ovat parhaillaan avoimia. Leader-rahoituksen ideana on kehittää paikkakuntia yhdessä asukkaiden kanssa (Leadersuomi.fi). Suomessa on käytetty Leader-rahoitukseen pakollinen minimi, 5 % maaseuturahoituksesta, joka on vastannut kaudella 2023–2027 230 miljoonan euron julkista rahoitusta. EU-komissio on päättänyt seuravalle vuosien 2028–2034 rahoituskehitykselle, että EU:n jäsenmaat päättävät jatkossa itse Leader-toiminnan rahoittamisen laajuudesta. On epäselvää, miten Suomi tulee jatkossa antamaan Leader-rahoitusta paikalliseen kehittämiseen. (Suomenkylät.fi; Keskisuomenmaaseutu.fi, 2026.)

Mäenpää (ym., 2025) korostaa tutkimuksessaan, ettei järjestöjä pitäisi valjastaa yhteiskuntapolitiikan, saati julkisen palvelutuotannon jatkeeksi. Järjestöjen toiminnan pitäisi kummuta kansalaisten tarpeista käsin, ei esimerkiksi hyvinvointialueen strategian pohjalta. Oikeusministeriökin (2024) toteaa ettei yksityisen ja julkisen sektorin toimintalogiikka voi korvata vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintalogiikkaa järjestöissä. Leikkausten aikakaudella järjestöjen vaikuttavuuden mittaaminen ja tehokkuus ovat kuitenkin korostuneet julkisessa keskustelussa, käytännössä rahoituksen takeena ja järjestöjen toimintamalleissa sekä rakenteissa (Mäenpää ym., 2025). Järjestöillä on tärkeiden palveluidentuoton lisäksi itseisarvoa demokratian ylläpitäjänä, päättäjien vastavoimana sekä kulttuurin ja kansalaisten yhteisöllisenä elimenä, joka voimaannuttaa sekä yksilöjä että yhteisöjä. Vapaaehtoistoiminta, auttamisen ja hyvinvoinnin eetos kuuluvat kiinteästi järjestötyöhön, ja tuon panoksen merkitystä on usein vaikeaa sekä tarpeetonta mitata pelkästään rahallisesti. ”Auttaminen auttaa myös auttajaa”, eikä tätä suhdetta voi verrata asiakassuhteeseen. Järjestöt voivat reagoida yhteisöissään myös viranomaisia nopeammin ja toimia auttaakseen läheisemmin, ilman viranomaisen statusta. (Emt., 2025.) Tämänkin kyselyn vastauksissa korostui muun muassa huoli taloudellisen tuen vakaudesta ja pitkäjänteisyydestä, minkä osaltaan voidaan tulkita viittaavan yllä mainittuun toimintalogiikan muutokseen.

Järjestöt kohtaavat ristiriitaisia ja monikerroksisia odotuksia taloudellisten resurssien ollessa tiukkoja. Järjestöillä on tehtävä demokraattisen järjestelmän toimivuuden takaajana, sosiaalisen pääoman tuottajana, työllistäjänä, palveluiden tuottajana ja kansalaisyhteiskunnan foorumina toimimisena (Ruuskanen, Selander & Anttila, 2013). On mietittävä, olisiko aika tarkastella järjestöjen tärkeyttä laajemmalla linssillä, ja tukea näiden elinvoimaa tästä näkökulmasta. Tulevaisuuden kannalta herää kysymys siitä, kenen vastuulla on tehdä muutosta ja pitää järjestöjen toimintaedellytyksistä kiinni. Miten paljon järjestöt voivat tehdä itse ja onko heillä tähän resursseja? Koska järjestöjen toiminta on niin arvokasta, voidaan todeta, että vastuu toiminnan jatkuvuudesta on meillä kaikilla. Yhteistyötä poliittisten päättäjien kanssa niin valtakunnallisella, maakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla sekä järjestöjen omaa tekemistä, keskinäistä yhteistyötä ja verkostoja on pidettävä yllä tulevaisuuden takaamiseksi. Kultaakin arvokkaampaa työtä on jatkettava yhdessä.

Kyselyn kehitysideat

Lopuksi vielä on asianmukaista käydä läpi kyselystä saatua palautetta jatkoa silmällä pitäen. Kyselyyn liittyvän palautteen suhteen on hyvä huomioida, että käytetty kyselylomake oli yhtenäinen eri maakunnissa teetettyjen kyselyiden kanssa. Olisi kiinnostavaa tietää, oliko kyselyllä vastaajia, jotka jättivät kyselyyn vastaamisen kesken ja joiden vastauksia ei siksi tallentunut ollenkaan. Erityisesti, jos vastaamisen keskeytyminen johtui kysymysten yksityiskohtaisuudesta. Palautteessa nostettiin esille, että moniin kysymyksiin piti vastaajan todella etsiä tietoa, jotta osasi vastata järjestöään edustavalla tavalla. Vaarana on, että pienemmät vapaaehtoisuuteen perustuvat järjestöt eivät tämän vuoksi vastanneet kyselyyn. Näiden vastaajien palaute olisi kiinnostavaa saada tulevaisuudessa paremmin haltuun. Jatkossa kyselyssä voitaisiin kartoittaa myös, miksi vastaaja on osallistunut kyselyyn sekä mitä kautta vastaaja tavoitettiin. Tämä auttaisi jatkossa järjestöjen tavoittamiseen liittyvää työtä. Laajemman kyselyn tuottaminen järjestökyselyn rinnalle voisi olla myös kiinnostava tulevaisuuden projekti.

Palautteen mukaan moni vastaaja koki kyselyn tärkeäksi. Toisaalta palautteessa esiintyi myös turhautumista kyselyjen teettämiseen ja konkreettisten muutosten vähäiseen näkyvyyteen. Moni pohti kyselyn lyhentämistä, jotta vastaaminen ei veisi niin paljon työaika. Monet kysymykset koettiin myös monimutkaiseksi ja työlääksi. Ehdotuksena oli, että kysymyksissä olisi myös vaihtoehto ”ei koske yhdistystämme”, mikä ottaisi paremmin huomioon järjestökentän moninaisuuden. Kyselyyn vastanneet toivovat, että vastaamalla kyselyyn todella osallistuu vaikuttamistyöhön. Useissa palautteissa toivotaan raporttia tuloksista ja tietoa siitä, mihin vastaukset menevät sekä mitä näiden avulla saadaan aikaan. Esimerkiksi, miten vastauksia hyödynnetään päätöksenteossa, rahoituksen kehittämisessä ja järjestöyhteistyössä. Tulosten toivotaan johtavan konkreettisiin toimenpiteisiin. Palautteet tullaankin välittämään eteenpäin kuntiin sekä hyvinvointialueelle, ja vastauksia hyödynnetään vaikuttamistyössä.

Lähteet

Alanko, L., Kilpi, J., Ahola, N., Mäenpää, P., & Faehnle, M. (2024). Alueelliset erot kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa – tukemisen tarpeet ja verkostojärjestöjen rooli hyvinvointialueuudistuksessa: Vapaa! – Fri! -hankkeen selvitystyön raportti. Oikeusministeriö. <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-947-8>

Hätinen, A. (2025). Keski-Suomen järjestöyhteistyön tutka 2025. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki. Luettu 2.7.2026. [Keski-Suomen-jarjestoyhteistyon-tutka-2025-1.pdf](https://keski-suomen-jarjestoyhteistyon-tutka-2025-1.pdf)

Keskisuomenmaaseutu.fi. (26.3.2026). Leader-rahoitus vaarassa loppua – vaikutukset tuntuisivat suoraan Keski-Suomen maaseudulla. Luettu 1.7.2026. <https://keskisuomenmaaseutu.fi/leader-rahoitus-vaarassa-loppua/>

KYT (2026). Mikä on KYT? Luettu 2.7.2026 <https://kyt.fi/mika-kyt/>

Leadersuomi.fi. (2026). Mitä on LEADER? Luettu 1.7.2026. <https://leadersuomi.fi/mita-on-leader>

Lähellä.fi. (2026). Tietoa palvelusta. Luettu 11.5.2026. <https://www.lahella.fi/tietoa-palvelusta>

Lähelläpro.fi. (2026a). Keski-Suomen Järjestöareena. Luettu 11.5.2026. <https://www.lahellapro.fi/organisation/125330560040>

Lähelläpro.fi. (2026b). Keski-Suomen Järjestöareena ja kumppanuuspöytä. Luettu 11.5.2026. <https://www.lahellapro.fi/keski-suomen-jarjestoareena-ja-kumppanuuspoyta>

Matthies, Aila-Leena. (2007). Toisenlainen kolmas sektori. Pohjoismaiden sosiaali- ja terveysjärjestöt tutkimuksen valossa. Yhteiskuntapolitiikka 72 (1), 57–71. <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/44a0217e-aef8-401e-8bcd-549dfbef39a7/content>

Mäenpää, P., Faehnle, M., Grönlund, H., Pitkänen, K., Alanko, L., Sarkia, K., Kuosmanen, S. (2025). Reaktionopeutta, paikallistietoa ja huolenpitoa: Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa yhteiskunnan pitkäjänteistä resilienssiä ja kriisivalmiutta. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2025:2. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-340-1>

Oikeusministeriö. (2024). Kansalaisjärjestöstrategia 2023–2027 Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:20. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-827-3>

Ruuskanen, P., Selander, K. & Anttila, T. (2013). Palkkatyössä kolmannella sektorilla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 2013:20. <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/Palkkaty%C3%B6ss%C3%A4+kolmannella+sektorilla+27062013.pdf>

Stea.fi. (2024). Mitä leikataan ja keneltä? Luettu 1.7.2026. <https://www.stea.fi/tietoa-steasta/ajankohdaiset-koontisivu/blogit/mita-leikataan-ja-kenelta/>

Suomenkylät.fi. (2026). Leader-rahoitus 2028–2034. Luettu 1.7.2026. <https://suomenkylat.fi/vaihtaminen/leader-rahoitus-2028>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Uusitalo, S. (2023). Keski-Suomen järjestökartoitus 2023. <https://kyt.fi/mika-kyt/julkaisut/>

Valtioneuvoston viestintäosasto/valtiovarainministeriö. (22.4.2026). Epävarmuuden ajassa tarvitaan luottamusta ja kasvua vahvistavia toimia. Luettu 13.5.2026. <https://valtioneuvosto.fi/-/orpon-hallitus-epavarmuuden-ajassa-tarvitaan-luottamusta-ja-kasvua-vahvistavia-toimia>

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n julkaisusarja

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki - Hyvinvointia ihmisille ja yhteisöille.

KYTin julkaisusarja on perustettu 2020 kokoamaan yhdistyksen kehittämistoiminnan tuloksia yhteen. Julkaisusarja kertoo kehittämistyön moninaisesta sisällöstä ja laajasta toiminnallisesta kokonaisuudesta.

ISBN 978-952-68724-8-3 (PDF)

ISSN 2736-8270 (verkkojulkaisu)